

O'zbekiston adabiyoti va san'ati

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САЊАТИ

Haftalik gazeta • 1956-yil 4-yanvardan chiqqan boshlagan

e-mail: uzas@mcs.uz

2014-yil 10-yanvar • №2 (4245)

14 январь — Ватан ҳимоячилари кун

ШУ ЧМАН, ШУ ЮРТНИ МАРЛАР ҚҮРИҚЛАР

Ватан ҳимоячи байрами арафасида ҳарбийлар оиласи — майор Равил Аҳмедов ва оддий аскар Динара Рустамова билан суҳбатлаш учун улар хизмат қилаётган ҳарбий қисмга боришимга тўғри келди.

Назораг-ўтиш жидан ичкари кирарканми, ҳарбий либоси ўзига ярашиб турган италиккина аёл мен билан қуюқ сўради.

— Опажон, юринг ибга бораёйлик, олдин командиримиздан таништираман. Бафурча гаплашамиз, ҳужайиним ҳам ўшжойда, вақти зикроқ бўлса-да, сиз билан ёзроқ суҳбатлашимга тайёр— деди Динара очик юз билан.

Шу тариқа ўз-ўзидан бошланиб кетган суҳбатимиз табиносида давом этди. Командир Сирож Аҳмедов ва Динаранинг турмуш ўртоғи Равил Асфандиёров ҳам очик юз билан қуёқ олишди.

— Аслида йигит иш учун Ватани қриқлаш шарафли иш. Бу соҳав қизиқшинизга има туртки бўлган? — деди Динаранинг "Турмуш ўртоғининг айти зикроқ" деган гапларини сларканман, иложи бориш қисқа лўнда савол беришга ҳаркит қилди.

— Гапнинг эчиги, еи ёшлигимда самолёт ясаг қизқанман, тўғрақларга қатнаганми. Хар хил мусобақаларда иштирок этганман. Ана шу иштиёқ қийинчалк ҳарбийликка қизиқиш уйғотди. Харий соҳада хизмат қиладиган рафиа танлашимга сабаб, ҳарбийни харий тушунади-да. Чунки бининг оҳада хоҳ аёл бўлсин, хоҳ эркак бўсин, вазифани адо этишга дим тайёр туриши керак, уйдан кунинг илалган вақтида чиқиб кетиша тўғри келади. Ана шундай пайтда турмуш ўртоғининг шу соҳада фаолият юритаётгани менга қўл келади. Хар қачон қаерга, нимага дегн савол берилмайди. Беш ёшли ўғлимиз бор. Унинг тарбияси билан шуғулланиш хар иккаламизнинг зиммасида. Бўш вақтларимда футболга қилиб бораман. Онаси эса нинг таълим олиши билан шуғулланади.

Мен, командир Сирож Аҳмедовга юзланаман:

— Ҳўш, сиз, бу оила ҳақида қандай фикрдасиз?

— Хар иккаласини ҳам яқиндан танийман. Иккови ҳам ўз ишининг устаси, интизомли, қатъиятли.

Кейин Равил Асфандиёровга қарата: "Сизга руҳсат", деди.

Динара билан суҳбатлаша бошладим. У юзлашиб ўтиргач, шундай дейди:

— Биламан, сиз анъанавий саволни бермоқчисиз: "Айтингчи, аёл кишига ҳарбий бўлиш қийинмасми? Оила билан хизматни бирдай олиб бориш оғирлик қилмайдими? Аёл киши табиятан нозик яратилган, аслида бу соҳада эркаклар ишлагани маъқул эмасми? Бўш вақт масаласи-чи?" Хуллас, шунга ўхшаш саволларни менга қўпчилик беради. Мен ҳозир ўзим, оиламиз ҳақида озроқ гапириб бераман. Балки сизни қизиқтирган саволларга суҳбат жараёнида жавоб оларсиз.

Хуллас, асли Фарғоналикман. Оиламизда ҳарбийлар йўқ. Мен юғриш ва мудофаага қўмаклашувчи "Ватанпарвар" ташкилотининг спорт клубида парашютдан сакраш бўйича спорт тўғрақларига қатнашганман. Спортчи бўлишни жуда-жуда хоҳлардим—да. Парашютдан сакрашга қатнашиб юриб, ҳарбий хизматга ўтдим. Ёени алоқачи лавозимига қабул қилишди. Бу борада маълумотим бор. Ёя айтганимдек, спортнинг энгил алетика тури билан шуғулланаман, бискетболга қизиқаман. Харбий қисмимиз вакили сифатида бўлиб ўтдиган барча мусобақаларда қатнашаман. Спортчи эмас, ҳарбий бўлсам-да, орзуларим ушалди. Чунки бизнинг соҳа билан спортни алоҳида тасаввур қилиб бўлмайди.

Давоми иккинчи саҳифада.

М.ҚОДИРОВ (ЎЗА) ФОТОЭТУДИ.

Аскар бола — асл бола!

Йигирма биринчи асрга қадам қўйган инсоният мислсиз кашфиётлар, ҳисобсиз ахборотлар оламига шўнғиди. Айни пайтда одамларнинг дунёқараш, ҳаётга муносабати ҳам ўзгариб борапти. Энди фақат катта ёшдагиларни эмас, ҳатто кичкинтойларни ҳам унча-бунча нарсга билан ҳайратга солиш мушкул. Бинобарин, давр ва унинг шиддатли оқими кундан-кунга одамлар олдида янги мақсад ва вазифалар қўйяпти.

МАҚСАДИМИЗ МУШТАРАК

Шундай тезкор замонда инсон маънавияти, маданияти ва маърифий оламини пок саклаб қолиш масаласи биринчи ўринга чиқиши табиий ҳол, албатта. Бунда, шубҳасиз, ижтимоий ҳаётнинг бошқа соҳалари қатори санъат ва маданиятнинг алоҳида ўрни бор. Давлатимиз томонидан маданият ва санъат соҳаларини янада ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратилаётгани, айниқса, шу йўналишларда фаолият кўрсатаётган ёшларга етарли шарт-шароит яратиб берилаётгани ҳам бунинг далилидир. Шундан келиб чиқадиган

Яқун ва режалар

бий ҳол, албатта. Бунда, шубҳасиз, ижтимоий ҳаётнинг бошқа соҳалари қатори санъат ва маданиятнинг алоҳида ўрни бор. Давлатимиз томонидан маданият ва санъат соҳаларини янада ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратилаётгани, айниқса, шу йўналишларда фаолият кўрсатаётган ёшларга етарли шарт-шароит яратиб берилаётгани ҳам бунинг далилидир. Шундан келиб чиқадиган

Давоми бешинчи саҳифада.

Янги
руқн:

Бадий сўз масъулияти

Бадий асар матнини тушуниб ўқиш ва тўғри талқин қила билиш адабий танқидчи, қолаверса, маънавий, моддий маданиятни тадқиқ этувчи мутахассис олдида қўйиладиган асосий талаблар сирасидан. Хар қандай кўркем бино кичик ашёлардан барпо бўлганидек, бадий асарлар ҳам сўзлар, бирикмалар, образли ибора, рамз ва ташбеҳларнинг уйғунлигида яратилади. Шу маънода роман, ҳикоя, шеър, дoston — барча тур ва жанрлардаги асарлар таркибини ташкил этган сўзнинг ўрни, мазмун-маънога қай даражада мувофиқлиги, ижодкорнинг сўз қўллаш услуби, маҳорати, санъатини кўрсатиб бериш мунаққиддан, адабиётшуносдан, тадқиқотчидан алоҳида синчковлик ва билимни талаб қиладди.

Бугунги адабий жараёни кузатганда бадий асарлар таҳлили ва талқинига бағишланган тақриз ва мақолаларда ижодкорнинг сўз қўллашдаги ўзига хос ютуқ ва камчиликлари, сўзга масъулияти масалалари эътибордан четроқда қолаётганини кўриш мумкин. Ваҳоланки, асарнинг бадий қимматини муаллифнинг сўзга қай даражада масъулият билан ёндашишини таҳлил этмай баҳолаш бирёқлама, юзаки таъриф-таъсифларга олиб келади.

Айни шу масалалар адабий жараёнинг долзарб муаммоси бўлиб турганини эътиборга олиб, янги "Бадий сўз

масъулияти" деб номланган руқнни очишни лозим топдик. Бундан кўзда тутилган мақсад яратилаётган асарларнинг профессионал таҳлилга диққатини тортиш, чоп этилаётган китоблардаги муаллифнинг сўзга нечоғли масъулият билан ёндашгани, турли жанрдаги асарлар тили, бадий сўз поэтикаси, булар барчасининг китобхон нутқ маданиятига, она тилимиз равақига кўрсатаётган таъсири масалаларида фикрлашишдан иборатдир.

Зеро, бугун чоп этилаётган китоблар орасида сўз кадр-қимматини юксак даражада ҳис этиб ёзилган асарлар билан бирга, тили нуктаи назардан саёз, қашшоқ ва бадийга дахлсиз қоралмалар ҳам оз эмас. Бадий сўз масъулиятини ҳис этиш, китоб шаклида кенг ўқувчилар оммасига тақдим этилаётган асарлар тилини эътибордан четда қолдирмаслик, адабиёт аслида сўз санъати эканини доимо ёдда тутиш ижод аҳлининг бурчидир.

Умид қиламизки, ушбу янги руқнимиз кўпчиликда қизиқиш уйғотди. Адабиётшунос, тилшунос олимлар, ижодкор ва тадқиқотчиларни асосли, ҳолис фикр-мулоҳазалари, таҳлилий мақолалари билан ҳамкорликка чақирамиз.

Танқид ва адабиётшунослик бўлими.

3

Гулсана МАМАЗОИТОВА, Ўзбекистон халқ артисти

ИЖОДИЙ ЖАРАЁН — ЎЗИ БИР МАҚТАБ

Янги йил ўйлари

1. Яна бир йил тарих саҳифасига айланди. У сизда қандай таассурот қолдирди?
2. Бугунги маданий-ижодий жараён ҳақида қандай фикрдасиз? Ўзгаришларга муносабатингиз.
3. Янги йилдан нималарни кутаясиз? Режа ва тилақларингиз.

2,3,5

Халқимизнинг маънавий дунёси, маданияти неча-неча асрлар давомида шаклланиб, сайқал топганки, бунга хар бир миллат, элат ҳавас қилса арзийди. Ўзининг меҳмондўстлиги, меҳнатсеварлиги, олижаноблиги, илму маърифатга чанқоклигию болажонлиги билан дунёга танилган халқнинг фарзанди эканимиздан ҳақли равишда фахрланамиз.

Бугунги кунда тинч-осойишта ҳаётимизга, фаровон турмуш ва тотувлигимизга таҳдид солмоқчи бўлган гаразли кучлар ҳам йўқ эмас, албатта. Кунчи кеча режиссёр Ҳилол Насимовнинг сценарийси асосида суратга олинган «Одноклассники» фильмининг кўриб, бунга яна бир бор иқдор бўлдим. Ушбу картинада гаразли кимсаларнинг ижтимоий тармоқ орқали ёшлар онгига "тўр" ташлаб, уларнинг ҳаётини барбод қилгани тасвирланган. Кассабоп, саёз филмлар урчиётган бир пайтда бундай жиддий мавзуга қўл уриб, ёшларни огоҳликка чақирган филм ижодкорларидан мамнун бўлдим.

Ҳозирги глобаллашув даврида интернетнинг ижтимоий тармоқлари ёшларга хорижлик тенгқулар билан мулоқотга киришиш, фикр алмашиш каби имкониятларни бераётгани, техниканинг янги ютуқлари ва чет элдаги таълим тизими, дунёдаги миллат ва элатларнинг, урф-одатлари ҳақида бевосита чет эллик дўстларидан маълумот олиши бир мунча осонлашгани яқини, албатта.

Аммо ижтимоий тармоқларнинг фойдали тарафи билан бир қаторда салбий жиҳатлари ҳам йўқ эмас. Эҳтимол, салбий таъсири кўпроқ, десак тўғрироқ

бўлар. Бунчи бир неча сабаблар билан изоҳлаш мумкин. Биринчидан, ижтимоий тармоқлар ўрта-сида оммалашгани билим олиш сифатига ёмон таъсир кўрсатяпти. Чунки мазкур тармоқ сайтлари шу қадар эътиборни тортувчи дизайнга ҳамда

Кўюнчак газетхонадан хат

кўнгилочар хусусиятларга бойки, ундан фойдаланаётган одам вақт қандай ўтганини сезмай ҳам қолади. Иккинчидан, ушбу сайтларга турли ижтимоий қатламга ва савияга мансуб кимсалар ҳам киридики, уларнинг маънавиятимизга зид сурат ва видеолари

«ОММАВИЙ МАДАНИЯТ» — МАЪНАВИЯТ ЗАВОЛИ

ҳаларни тиқштирмаслигига ҳеч ким қафолат беролмайди. Бу эса, ўз навбатида, ёшларнинг маънавиятига путур етказди. Учинчидан, сайтлардан фойдаланиш моддий жиҳатдан ҳам зиён етказди. Ваҳоланки, унга сарфланган маблағ зарур китобларни сотиб олишга, ўқув курсларига сарфланса, нафи кўпроқ бўлади. Қолаверса, ёшлар виртуал оламдагина мулоқотга киришиш билан чекланишса, реал ҳаётда қариндошлари, ёр-дўстлар билан кам муомалада бўлади. Бу эса, истаимизми-йўқми, ўзаро меҳр ришталарининг ночорлашувига олиб келади.

Ҳеч эътибор берганмисиз, авваллари қўлини кўксига қўйиб сўрашадиган айрим ўғил-қизлар бугун уяли телефонларига термулганча ёнингиздан бепарво ўтиб кетишади. Ёки кўча-кўйда бирор

ғояларини тарқатиш, керак бўлса, шунинг ҳисобидан бойлик орттириш, бошқа халқларнинг неча минг йиллик анъана ва қадриятлари, турмуш тарзининг маънавий негизларига беписандлик, уларни кўпоришга қаратилган хатарли таҳдидлар одамни ташвишга солмай қўймади», деган даъватлари хар биримизнинг ёдимизда туриши керак. Ўз эркимизни, бой маданиятимизни, қутлуг урф-одат ва анъаналаримизни кўз қорачиғидек асраш орқалигина ўзлимизни асрай оламиз.

Азизахон ИЛЁСХОНОВА,
ЎЗМУ талабаси

Бошланиши биринчи саҳифада.

Аммо келгусида фарзандларимни, албатта, спортнинг бирор йўналишига қизиқтиришни ўз олдимга мақсад қилиб қўйдим. Бошқа соҳани эгаллаган тақдирда ҳам спорт билан доимо бирга бўлишни истайман. Менга қолса, юртимиздаги оналарнинг барчаси ўзлари учун ҳам спортнинг бирор тури билан шуғулланишса. Чунки она

ШУ ЧАМАН, ШУ ЮРТНИ МАРДЛАР КЎРИҚЛАР

спортга кўнгил қўйган бўлса, фарзандлари соғлом бўлади. Онаси уни, албатта, қўлидан ушлаб бирор спорт тўғрисида олиб боради-да. Қолаверса, бугунги кунда соғлом болани вояга етказиш давлатимизнинг устувор вазифаларидан бирига айланган.

— Умуман, ҳарбий аёлнинг бошқалардан — дугоналаридан, опа-сингилларидан фарқи жихати нимада, деб ўйлайсиз?

— Аслида-ку оналарнинг, аёлларнинг барчаси ҳаммиса сергак. Аммо ҳарбий аёлнинг сергаклиги, доимо огоҳ туриши икки чандон кўпроқ бўлади. Улар нафақат фарзандлари, балки, юртининг тинчлиги, оқошталлиги учун ҳам сергак бўлиши кераклигини бир дақиқа бўлса-да унутмайди. Ҳарбий хизматдаги одам бохабар бўлиб туриши керак. Ҳар кун ахборот кўрамай. Юртимизда бўлаётган кунлик янгилардан хабардор бўлиб борамиз.

Олдинги армия билан бугунги миллий армиямизнинг ўртасида катта фарқ бор. Бир пайтлар армиянинг шарт-шароити, аскарларнинг қўйин шароитларида хизмат қилганини акаларимиз, ота-боболаримизнинг ҳикоялари орқали эшитганимиз. Мана, ҳозир ҳарбий хизматчилар ва уларнинг оилаларини ижтимоий ҳимоя қилиш борасида катта ғамхўрликлар қилинмоқда. Ҳарбий хизматчиларни уй-жой билан таъминлаш, тиббий хизмат кўрсатишни яхшилаш учун давлат дастурлари амалга оширилмоқда. Шу муносабат билан ўтган йили биз ҳам икки хонали уйнинг эгаси бўлдик.

Динара билан яна фарзанд тарбияси, аёлнинг оила олдидagi бурчи ҳақида ҳам

суҳбатлашдик. Суҳбатимиз якунида: “Динара, доимо хизмат бурчингизга тайёр турасиз, сиз ҳам ахир онасиз, аёлсиз, ўзингизга қанча вақт ажратасиз?”, деб сўрадим.

— Биласизми, менинг бўш вақтим жуда кам, аммо рақс тўғрисида катнашишга вақт топаман, худди сиз айтганингиздек аёллимни унутиб қўймаслигим учун.

Динаранинг жавобини эшитиб унга жуда

ҳавасим келди. Чунки ҳар қандай шароитда ҳам унинг қалбида гўзалликка ошuftалик бор. Гўзаллики қадрлаган инсоннинг ўзи ва фарзандлари қалбида эса ҳаммиса эзгуликка хайрихоҳлик яшайди.

Ҳарбий қисмдан қайтаётганимда аскар-

Муттоала. (ЎЗА) олган сурат.

ларнинг бир сафда қатор турганини кўриб Динара менга изоҳ берди:

— Ҳозир улар навбатдаги хизмат вазифаларини бошлаш учун йўриқнома билан танишмоқдалар. Аскарларнинг Ҳарбий қасамд қилаётган кунлари бир келиб кўрсангиз эди, нақ байрамнинг устидан чиқардингиз.

Меҳрибон, айна пайтда қатъий интизомли, шижоатли бу аёл билан қўл сиқиб хайрлашарканман, қаҳрамонларим — Ватан қўриқчиларига атаб ёзилган ушбу мисралар ёдимга келди:

Осойишта экан шу юрт, шу чаман,
Хатто кинригинга қўймайди гардлар.
Мардларни вояга етказди Ватан,
Демак, қўриқлайди Ватанин мардлар.

Отин инсоннинг содиқ дўсти, ҳамроҳи дейишади. Имом ал-Бухорий жамлаган Ҳадиси шарифларда таъкидланганича: “Тоza зотли от турган ҳовлига ёвуз руҳлар кирмағай. Ҳар тун Оллоҳ фаришталари кўкдан тушиб эгасига яратгандан марҳаматлар тилағай”.

Дарҳақиқат, кишлоқларда уйда оти бор одамга алоҳида

ган бедовларга нисбат бериб яратилган, десак муболаға бўлмас. Бахшининг сўзларига бир эътибор беринг-а:

Қимматбаҳо экан ўзбекнинг оти,
Мингларнинг ҳосил бўлар муроди,
Қўлтигида тўрт ярим газ қаноти,
Асл тулпор экан ўзбекнинг оти.

Кўпни кўрган нуруний отахон-

га Хирот султони совға қилган экан. Шу тулпорни миниб Соҳибқирон адолат ўрнатиш учун жаҳон кезганини ўйласак, қалбимиз фахр-ифтихорга тўлади.

— Қорабайир зотли отлар қадимий ва миллий зот бўлиб, бизнинг иқлимимизга мослашган, — дейди Жиззах вилояти наслчилик инспекцияси бош мутахассиси Алишер Маматку-

АСЛ ТУЛПОР ЭКАН ЎЗБЕКНИНГ ОТИ

ҳурмат билан қаралади. Хосияти бор ҳовли, дейилади. Ахир, тарихда ҳам ота-боболаримиз отларни жуда эъзозлашган.

— Тарихда хорижиликлар бизнинг бедовларимизни самовий тулпорлар, деб аташган, — дейди Жиззах давлат педагогика институтининг профессори Урол Носиров. — Қадимшуносларимиз фикрича, Сибир, Олтой ўлкаларида бизнинг юртимиздан олиб борилган отлар эъзозланган. Хатто от ўлса қабристонларга қўйилган. Бу ҳақда тарихчи олим Окладников ёзиб қолдирган. Италиялик олим Иван Франко ҳам Европада отлар бизнинг худудлардан олиб кетилганини ёзади. Демак, Европа рицарлари эришган ғалабаларда бизнинг тулпорларимизнинг ҳам катта ҳиссаси бор. Жиззах воҳасида “От олсанг Ғаллаоролдан, Бахмалдан ол”, деган ғаллар юради. Фозил Йўлдош ўли қўйлаган Бойчибор, Фирқўларнинг тимсоллари шу худудларда камол топ-

ларимизнинг таъкидлашича, дунёга доғруги кетган қорабайир зотли отларга ишқибозлар хорижда ҳам кўп экан. Сабаби, жаҳон микёсида ўтказиладиган мусобақаларда иштирок этган отларимиз совринли ўринни эгаллагани барчага маълум. Мустақилликка эришганимиздан кейин йилкичиликни ривожлантириш учун катта имкониятлар очилди. Ҳўжаликлар билан бир қаторда от ишқибозлари ҳам бедовларнинг наслини яхшилаш, ундан катта самара олиш учун ҳаракат қилмоқдалар. Тулпаримиз, байрамларимиз, айниқса, Наврўз байрами улоқ-қўлқарисиз ўтмайди.

Жиззах вилоятида ҳокимликнинг қарори билан улоқ ва от спорти ривожлантирилиб, республика мусобақалари ўтказиладиган бўшланди. Отчопар қурилиб, унга кираверишдаги дарвоза олдида тулпор ҳайкали ўрнатилди. Унга нигоҳингиз тушса, улуғ соҳибқирон бобомиз Амир Темурнинг армуғони кўз олдинга келади. Уни соҳибқирон-

лов. — Улардан улоқдаям, чавандозликдаям, ишчи кучи сифатида ҳам фойдаланиш мумкин. Қўрқамлиги, чидамлилиги, мусобақаларда юқори натижаларга эришаётгани билан ажралиб туради. Уларнинг генофондини сақлаб қолиш, зот ичидаги тизимларни такомиллаштириш, зотнинг селекция белгиларини яхшилаш, генеологик гуруҳларини яратиш долзарб бўлиб турибди. Бугунги кунда иккита наслчиликка ихтисослашган йилкичилик фермер лўшалиги ишлаб турибди. Ўтган йилда наслчилик ишлари, биялардан қўлун олиш режалари ошиги билан бақарилди.

Ҳозир вилоят хўжаликларида 21 мингдан ошмироқ йилки боқилмоқда.

Бу мустақиллигимиз самараси эмасми? Бир пайтлар отингни гўштага топширасан деган буйруқ-

Қадрият

лар туфайли не-не отларимиз нобуд бўлганди. Шукрки, ўтган йиллар давомида отларнинг түк сони тикланди. Хўжаликларга фойда келтирадиган тармоққа айланди.

Йилкичилик ўзligимизни англаш, анъаналаримизни тиклашда ҳам муҳим аҳамиятга эга. Ёшларимизни от спортига жалб қилиш, унинг янада оммавийлигига эришиш бугунги кунда жуда муҳим. Зеро, от билан боғлиқ бўлган тадбирлар қадрият даражасига қўтарилганини ҳар қадамда сезиб турибмиз.

Кириб келган Янги йил мучал бўйича от йили бўлиб, у 12 та ҳайвоннинг номи билан аталдиган даврий йил ҳисобининг еттинчисидир. Ривоятларга қараганда Янги йилнинг қандай келиши мучал ҳисобидаги ҳайвонларга ҳам боғлиқ, деб ҳисобланган. От йили қўт-баракали келади, от вафодорлик, тезкорлик ва қатъиятлик тимсоли дейишларди. Мучал йили тақвим бўйича 21 мартдан бошланади. От бор хонадонда, оти кўп юрда кўт-барака, фаровонлик абадий бўлиши шубҳасиз.

Пардабой
ТОҶИБОВ

“ЁШЛИК”

2013 йил, 12-сон

Мустақиллик йилларида “Аёл сурати-га чизгилар”, “Олдинда яна тун бор” номли китоблари, “Адаш вейдиси”, “Мавҳумот” романлари чоп этилган таниқли адиб Неймат Арслоннинг “Адиб хонадониди” руқндаги кўнглини ёзиб айтган “Сангисополтош” сарлаҳли дил рози самимий талқини, чуқур фикр-мулоҳазаларга бойлиги билан кўпчиликка манзур бўлиши тайин. Айнан шу фикрини адабиётшунос оlima ва мохир таржимон Янглиш Эгамовнинг суҳбати ҳақида ҳам айтиш лозим. Ёте “Еш Вертернинг изтироблари” романини йилгай-йилгай ёзган экан, мен ҳам уни йилгай-йилгай таржима қилганман”, дейди Я.Эгамова. Бекзод Абдусамдиннинг “Тоғ атиргули” воқеий

КЎРИБ КЎНГИЛ МУНАВАР

1. Тарихга муҳрланган 2013 йил мамлакатимиз ҳаётида, халқимиз тақдирда тарихий воқеаликларга, муваффақиятларга бой бўлди. Ўзбекистоннинг халқаро майдондаги обрў-эътибори, қудрати янада мустаҳкамланди.

Нафақат пойтахтимиз, вилоятларимиз марказлари, балки ҳар бир кишлоқ ва гузарларимизда замонавий меъморчилик иншоотлари қад кўтарди. Одамларимизнинг ҳалқаро майдондаги обрў-эътибори, қудрати янада мустаҳкамланди.

Бунёд этилаётган муҳташам иншоотлар, мактабу лицейлар, маънавий ҳаётнинг кўнглини кўриб, кўнглингиз шукроналиқдан мунавар бўлади.

2. Менинг назаримда, энг гўзал ўзгаришлар халқимиз қалбида, маънавиятида, тафаккурда рўй берапти. Бугунги ўзбек ўн-ўн беш йил олдинги ўзбек эмас. Халқимиз ўзининг истиқболига, эртанги кунига қомил ишонч билан қадам ташламоқда. Одамларимиз руҳиятидаги бу ўзгаришларда, албатта, адабиётнинг, хусусан “атомдан кучли” бўлган бадиий сўзининг ўз ўрни бор. Бошқа соҳалар қатори ўзбек адабиёти ҳам дунёга бўйлапти. Ёш истеъодлар адабиётга гуркираб кириб келмоқда.

Бундан 15 йиллар илгари ташкил этилган Марғилон шаҳридаги Жаҳон отин Увайсий номидаги адабий тўғарак фаолияти бу жиҳатдан эътиборга сазовор. Шу йиллар мобайнида бутун вилоятни қамраб олган мазкур тўғарак иштирокчиларидан Дилфуза Соҳибова, Нарғиза Охунова, Нилуфар Абдуғаниева, Дилнавоз Қўлдошева Зулфия номидаги республика Давлат мукофотига сазовор бўлдилар. Ҳозиргача бу тўғарак аъзоларидан ўттизга яқинининг алоҳида тўпламлари босилиб чиқди.

Бундай хайрли ишларни “Тоҳир-Боғдоғ ТВ” қошида иш бошлаган Хазиний номидаги тўғарак фаолиятида ҳам кўриш мумкин. Юз нафарга яқин ҳаваскорнинг илк машқлари республика газета ва журналларида, алоҳида баё ва тўпламларда нашр этилмоқда.

Албатта, буларни табиий ҳол деб ўйлайман. Чунки бугунги

ёшлар жаҳон классдабиётини оригинал ҳолатда ўқиб, ўрганиб-ёзиб қўйиб, озоғ халқ қудратини янги бадафаккур билан дадил намоён этишмоқда.

3. Халқимизнинг я014 йилдан умид-истаклари жуда катта. Прнтимиз, ҳукуматимизнинг адабиётга, истеъдотга эътибори, ғамхўрлиги ортаётган ўзбек адаб ривожига алоҳида аҳамияс этиши шубҳасиз.

Янгида ҳам маънавий, бадиий сарчашмалари покиза булоқларимиз халқимизнинг кўнгли фрини яшнатаверсин. Бу булоқлардан сув и ниҳоллар буюкликка бўйлайверсин.

Дўстим, шукрона қувончларга тўл,
Кўнглидан ариттиборларингни.
Қара, кириб келди йил хушхў,
Янгираб диллардёрларини.

Бахтдай ёғаётир ошлардан қор.
Бахтга очилгандирлар бешак.
Ошпоқ соғинчларганиб,
Гуллаб юборади кингда юрак.

Ахир, ҳар биримиз улкан кела —
Бахтга йўл кўрсатилди — чироқимиз.
Нажоткормиз, аҳишасак, чўсак,
Кўнглимиз йўқотсангил — ироқимиз.

Бу кун умр боқий, қў ўзи соқий,
Тангрим назарини ғаб туриди.
Ўзбек деган халқни ёрлақай,
Буюклик асрига беш туриди.

Гўзал янги йилга маввар орз,
Кирилик энг эзгу ташлар биан.
Кутлуг, улуг қўлқатнасилади,
Ўтайлик пок, тоза ақлар биан!

нахон СИДДИҚОВА,
Ўзбекистонда яшашчи уюшмаси
Фирғона вият бўлими раҳбари,
Олий Ёилис сеати аъзоси

АДАБИЁТ — УЛУҒ ДАҒОҲ

1. Тарих саҳифаси... Дарҳақиқат, тарих олдида бир йил денгиздан томчидай гап. Аммо ўша томчи бир дархатни гуллаштиши, туяни манзилига етказиши, чанқаган одамга бекиёс куч ато этишини ҳисобга оладиган бўлсак, тарихий ўзгаришларга шу бир йил ҳам пиллапоё бўлади. Мен учун ўтган йил ростакими омадли келди. Ижодкорнинг қалбида мудом битта қўшиқ бўлади. У гоҳ шёрий, гоҳ насрий кўринишда намоён бўлаверади. У битта қўшиқ, бирок минг хил оҳангда куйлайди. Ўтган йилда менинг ҳам қалбимда қўшиқ куйланди. Ҳа, бир неча йиллар муқаддам гоҳ учиб, гоҳ кўниб юрган қўшигим 2013 йилда “Оғабий” номли романимни қўлоғимга шивирлаб турди.

Шуни алоҳида таъкидлашни истардим, аввало, қалбимиздаги қўшигимиз бизга ёр бўлсин. Энди, романимнинг қандайлиги эса ўқувчи ихтиёрига ҳавола.

2. Адабиётда янгилаш ва ўсиш? Бугун шуни бемалол айта олиш мумкинки, адабиётимизда янги овозлар, оҳанглр, қўшиқлару тасвирлар буй кўрсатмоқда. Бир вақтлардагидек кўрсаткич бармоқ билан шёърлар ёзилмапти. Аксинча, юрак билан ота-онасини, ака-укасини, опа-сингилсини, бола-чақасининг бахтини куйламоқдалар. Бетакдор диёримизга мафтунлик, ошуфталик бугун ҳар бир ижодкорнинг қалб машъалидир. Қалб қанча ўтлг бўлса, машъала шунча ёрқиндир.

Адабиёт — улуг дағоғ. Адабиётда ҳаммиса бош мавзу инсон. Буни энди қандай тасвирлаш

ижодкорга боғлиқ. Леки бугун адабий жараёнда шуни жемалол айти мумкин, бизнинг адабиётимиз ҳам ўсди, м ҳар томонлама улгайди...

Ҳар би ижодкор қабристонда келажакдан, 2014 йилдан умидирми ктти, албатта. Эски йилда янги асаргўй қўлғимиз, оллоҳ мадад берса, уни охиға етгайш ниятларимиз бор.

Биринчи фарзанди оё чиқибмаклай бошлаганда ота ўзини қудрли сэрмиш. Негаки, унинг қалбида, эртан кунда умид, ишонч уйғонақан. Биз ижодқилар қа ўша ёш ота қаби “юламизни” қўлга ушлб одамларга кўрсатсак, деймиз. Ситанимийдган одам боланиздан “Сен кимни ўғлигис?” деб сўраганда, болангиз чуқук т била исмингизни айтганда, қалбингиздн ниваар ўтганини ўзингиз биласиз. Биз ҳа янги образли қилиб айтанда, соғлом болқаби “оғлом” яъни тини ва теран асарлаёзиб, ёз азизларга таништирсак, сиз “Яша замат” иганингизда ўзимизни утиб қўсак деймиз. Бизнинг бди-авва тилагимиз шу...

3. Янги 114 йи барчамизга омад олиб елсин.Тўрт фасли тугал қўлдан,амишаўрт мучангиз соғ бўлсин...

енесба КАРИМОВ,
Қорақалғистонхалқ шоири

“ШАРҚ ЮЛДУЗИ”

2013 йил, 6-сон

Журналнинг ушбу сони Шўҳрат Ризаевнинг истиқлол йилларида гуллаб-яшнаётган пойтахтимиз Тошкент шаҳри ҳақидаги публицистик мақола-си билан очилади. Муҳаммад Алининг “Улуғ салтанат” роман-эпопеясининг тўртинчи китоби — “Шоҳрух Мирзо” асарининг охириги қисмини, ёш ёзувчилар Баҳор ҳамда Нафиса Тоштемированинг ҳикояларини ҳам журналнинг ушбу сониди ўқийсиз.

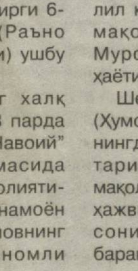
Киассаси, Ўқтам Мирзаёвнинг “Завол” номли, шунингдек, Нодира Иброҳимова, Фаррух Жабборов ва Ширин Мадрасимова-нинг ҳикоялари, Сирожидин Рауф, Тўра Мирзо, Мунаввара Қўрбонбоева, Жамолдин Муслим, Гўзал Бегим ва Мансур Тожиёвнинг янги шёрий туркумлари бугунги наср ва назмдаги ижодий изланишларнинг манзур намуналаридан.

Аҳмад Аъзамнинг “Қуни бизга қолган байроқ” мақоласи, Элиза Моллернинг “Дархат” ҳикояси (Ш.Раҳмонова таржимаси), Антон Чеховнинг “Валинеят” номли ҳажвияси (О.Мўминов таржимаси) журнал мундарижаси салмоғини оширган асарлардан. Мунаққид Муҳайё Исмоилованинг “Шамолга қарши турган аёл” мақоласида ёзувчи Гулноза Эрнзарованинг “Тийрамоҳ тушлари” номли тўпламидаги қисса ва ҳикоялар таҳлил этилган.

Бу галги шёрий саҳифаларида навқирон ширларга кенг ўрин берилган. Ҳалима Аҳмад, Рауф Субҳон, Шойим Шерназар сингари тажрибали, ўзига хос услубга эга ижодкорларнинг

бадиаси таниқл шоир Барот Бойқоблов ёда олинади, ижодкорнинг кў жиҳатдан ибратли ҳаёт йли, ижоди, шахсий доир узатишлар самимиҳикоя қинади.

Журналнинг ушб сониди босилган тикд ва адабиётшунослик соҳарига дои мақолалар мазмунэ теран в қизиқари кузатишларга бойлиги билан эътибонни тортиди. “Жаён” руқнда берилган адиб жараё билан ёғачи кузатишлар, фикр-мулозалар Иброҳим Гафур, Умарбой Норматов, Яқобой Йўлдошев, Яқобайлариди давом элрлан. Шунингк, Дмин Тўраев, Абду Ууғов, Раҳмату Бракаев ва Зухра Мадлиева тадқиқотли д муомтоз ва ҳози адабиёт намуналарк-сил қилган. Хилола Алиа мақолаида таниқли 16 Муроджон Мансуров ий, ҳаёти ҳаида сўз юритилг “Шелнинг” “Поэзия ҳи” (Хумонаржамиси) асарунингдек,Ортиқали Хусанг тарихий обидалар ҳағи мақоласи ва Муҳаммад Очғ ҳажвияри журналнибу сони мндарижасигағ-баранглик бағишлаган.

Жамиятнинг маънавий-маърифий тараққиётга китоб дейиладиган туганмас хазинанинг ўрни фавқулодда ушан ва муҳташамдир. Башариёт тамаддуни тарихининг турли босқичларида сопа, тош, пўстлоқ, тери ва ниҳоят, қороз каби турли ашёларда тартиб берилган китоблар инсониятнинг маънавий-ақлий оламига чирок тутиб қўлганини яхши биламиз. Кишилик жамияти тарихан қўлга киритган баъзи тажрибалар, инсон зақоси яратган нодир ишфистлар, бадий тараққури маҳсули бўлган сўз санъати дурдоналари, фозилу фузалолар, азиз авлиёларнинг қомиллик, одиллик, муслимлик эшқларини очинишга ундай йўлдаги табаррук қаломлари, жамиятлар тарихи саҳифалари ва шу каби ахборотлар барча-барчаси авлодлардан авлодларга китоблар орқали етиб боради.

Китоблардаги ибрат ёдгўрлари бизнинг кўнглимизга ёруғ ва муқаддас тушунчаларни олиб киради, уларни қалбимизга муҳрлайди. Давлатимиз раҳбарининг таъбири билан айтганда, «ҳар бир зиё-

эмас. Агарчи хейли рост эмас, илфотни «то» (ҳақи) била битибсен, қулуни «ё» (ҳарри) била битибсен. Хатингни худ тавр қилиб ўқуса бўладур, вале бу муғлак алфизингдин (налхаш сўзларинг-

ли, шарафланган исми) дегани бўлади, мазкур иборани тушунмаслик оқибатида улар қос қўяман деб кўз чиқарганлар. Бу дўсти нодоннинг ишидир, яъни ўзбек тилининг софлигини сақлаш учун қайғурш эмас, балки ўзбек тили қонунятларини бузишнинг ўзидир. Бундай сакталиқ ҳақида кўп айтилди, лекин ҳали-ҳамон, таассуфки, ундан қутулиб бўлингани йўқ.

Илгарироқ таниқли адиблардан бири «адабиёт» сўзининг қорақалпоқ тилидаги «адаб» ва «яат» (яат) сўзларидан таркиб топганлигини асослаган уринган эди. Яқинда бошқа бир мутахассис ўзбек тилидаги «адабиёт» сўзининг ўзаги «ада» (дада, ота) эканлигини адабиётнинг асосий вазифаси тарбия, панддан иборатлигига, тарбия бериш эса кўпроқ отанинг вазифаси бўлганлигига асосланган ҳолда

ўқилса, бу сўз «Ой», «Эр», «Алла» сўзларидан ташкил топганлигини кўриш мумкин (59-бет). «Англиядаги Оксфорд» сўзида ҳам бизнинг, нафақат бизнинг, балким жуда кўп халқларнинг жаҳонгир бобоси Ўғизхон номи мужассам (65-бет). «...Арабча «жасур» – гоят мард, кўркмас маъносини беради, яъни «жа» бўғини бизнинг тилда «гоят» сўзини беради (79-бет). «Гетман «мангит»нинг тескари таллафузи...» (84-бет). «Бизнинг тилимизда «инглиз» уларнинг тилида «инглиш» дейилади. Қадимги туркий тилда «инг» – энг, олий, «л» – эл, «иш» – аш, ботир ёки дўст, яъни «эл мард» ёки «дўст эл» маъносидан бўлиши мумкин (102-бет)... Бундай нозик хусусларда жўяли фикр билдириш учун филологиянинг, ҳеч бўлмаганда, алифбосидан хабардор бўлмоқ шарт.

Адабиёт сўз санъати эканлиги жуда эски ҳикмат. Унда сўз ўзининг бор бадий синоатларини намойён этмоғи тамал талаблардандир. Бизнинг адабиётимизда бундай талаблар тамоман адо этилган бадий дурдоналар бениҳоя кўп. Аммо бадийлик деган тушунчами муззам қиладиган, тил ноқислиги манаман деб турадиган, сифатсиз нутқ намунаси деса ҳам бўлаверадиган баъзи асарларнинг китоб шаклини олаётганлиги таассуфланарли эканлигини айтмаслик мумкин эмас. Кўп мисолнинг ҳолати йўқдир, «Паймона» деган бир романдан олинган қуйидаги айрим парчалар бу фикрни далиллайди: «Зарифа холянинг учала ўғли, битта ота-онадан бунёд бўлишларига қарамай, бири бирига мутлақо ўхшашмайди» (3-бет). «Ёдгор... яна институтга кирди, аммо ўқишга ҳафсаласи бўлмади, ташқи бўлимга ўтди» (4-бет). «Карим ақанинг қалби бузиладиган тушган, ҳаяжонни қувончи эди» (9-бет). «Қудрат у пайларини ичкўв бўлса-да, биринчи фарзанди туғилган... эди» (9бет). «Қиз шўрлик ҳам, ота-онаси ҳам иснод чекишмайди» (15-бет). «...оламшумул кашфиётлар ихтиро қилишган» (17-бет). «Қудрат ака укасини тандир панасига имлаб, ҳўб танбехини берди» (20-бет). «Тўйни кечиктирилса, укаси ҳар қўчага кириб кетиши... мумкин» (23-бет). «Қим унинг мушугини кишт дея олади?» (24-бет). «Унинг елкаси ортидан осилиб тушган бир ўрам қора сочи арқондек йўғон, илондек оғир эди» (27-бет). «Машина пастга тушиши билан қоронги бошланди» (31-бет). «Ёдгор акасига дарҳол телефон қоқди» (42-бет)... Бундай жумлаларнинг бадий даражаси эканлигини, уларда ўзбек тилининг ҳатто грамматик, мантикий-мазмуний қоидаларига мутлақо амал қилинмаганлигини, сўз сеговсизлиги бениҳоя ночорлигини исботлаб ўтиришнинг ҳолати йўқ. Улардаги лисоний-мантикий нотамоуликларни оддий китобхон ҳам бир қарашда сеза олади.

Босма нашрлар, катта-кичик китоблар тилининг рост ва раво бўлиши, уларда минг йиллик тилимизнинг тўғрилиги ва тароватини тўлиқ акс эттириш учун муаллифлар ҳам, муҳаррирлар ҳам масъулиятни ҳаммаша ёдда тутмоқлари зарурдир. Тилга тинимсиз эътиборни элга мунтазам эътибор деб билган бурунги улуғ боболаримизнинг бугунги фаросатли фарзандларининг сўз сеговсизлиги асраш, парваришlash эҳтиёжи, юртимизда маънавий-маърифий тарбияга берилаётган фавқулодда эътибор ана шуни талаб этади.

Низомиддин МАХМУДОВ,
филология фанлари доктори,
профессор

МУҲИМ ИШЛАР ОЛДИНДА

1. Ўтган йили ёдда қоладиган воқеалар кўп бўлди. Ўз касбим, илмий-ижодий фаолиятим нуктаи назаридан қараганда, айниқса, 2013 йил тилшунослар учун гоятда самарали, белни маҳкам боғлаб қўнган ва иштиёқ билан ишлайдиган йил бўлди, десам янглишмайман. Чунки Президентимизнинг «Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қароридан белгилаб берилган вазифаларни бажариш бўйича ўтган йил мобайнида анча ишлар амалга оширилди.

Тарихий аҳамиятга эга мазкур қарор асосида инглиз тили умумтаълим мактабларининг 1-синфидан бошлаб ўқитила бошланди. Эндilikда олий ўқув юртиларидан айрим махсус фанлар, хусусан, техник ва халқаро мутахассисликлар бўйича ўқитиш чет тилларда олиб борилади. Бу жараён хорижий тиллар бўйича мутахассисларга катта масъулият юклаши билан бирга, уларнинг касб-кори, фаолият соҳаларига қаратилган юксак эътибордир. Ана шундай эътибор ва рағбат туфайли ўтган йили мамлакатимизда чет тилларни ўрганишда тамоман янги босқичга қадам қўйилдики, тилшунос олимлар, хорижий тиллар мутахассислари қатори бу жабҳада баҳоли қудрат иштирок этиб келаётганимдан хурсандман.

Ишонч билан айта оламизки, Юртбошимиз имзо чеккан мазкур қарорнинг истиқболи порлоқ, зеро, жаҳон ҳамжамиятида ўз ўрни, обрў-эътиборига эга мустақил Ватанимизнинг ёшлари яқин беш – ўн йил мобайнида чет тилларда бемалол сўзлаша оладиган авлод бўлиб майдонга чиқади.

2. Бугунги маданий, ижодий жараён ҳақида мен, асосан, ушбу ҳафталигимиз саҳифаларида ёритиладиган хабар ва лавҳалар, таҳлилий мақола ва тадқиқотлар орқали хабардор бўлиб келаман. Мени кўпроқ газетадаги тил ва таржима масалаларига бағишланган мақолалар қизиқтиришини яширмайман. Мазкур соҳаларга оид ўзининг кузатишларим, фикр-мулоҳазаларим билан ҳафталик фаолиятимизда қатнашиб тураман. Айни тил ва бадий таржималарга боғлиқ мавзулар бугунги маданий, ижодий жараённинг энг қизғин, долзарб жабҳасига айлангани сир эмас.

Шу ўринда газетада босилган кўплаб адабий-танқидий чиқишлар қаторида хорижий олим Гарри Дикинг «Қўнғил боғининг боғбони» («ЎЗАС», 2013 йил, 8-феврал), Қодиржон Носировнинг «Ахматова Лутфидан таржима қилганми?» («ЎЗАС», 2013 йил, 11-май) сарлавҳали мақолалари менда жуда яхши таассурот қолдирди.

Ижод эркинлиги таъминланган, хорижий тилларни ўрганишга кенг имкониятлар яратилган, чет эл адабиётини она тилимизга, ўзбек адабиёти намуналарини чет тилларга таржима қилиш жараёни қизғин тус олган бугунги ижодий жараён барчамиздан фаоллини талаб этади.

Биргина бадий таржима соҳасини олиб қарайдиган бўлсак, бу борада қилиниши зарур бўлган ишлар талайгина. Чунончи, бадий таржима назариясига оид янги, замонавий тамойилларга асосланган илмий-назарий-тадқиқотлар керак. Амалиёт бўйича зарур қўлланмаларга эҳтиёж катта. Таржима танқидчилигининг ҳозирги аҳолини ҳеч ҳам талаб даражасида деб бўлмайди. Газета ва журналларда хорижий тиллардан ўғирлиқ асарлар узлуксиз эълон қилинаётди, таржима китоблар чоп этилаётди. Ҳўш, бу таржималар савияси қай аҳволда? Уларнинг нашрига масъул бўлган муҳаррирлар ўша хорижий тилни биладилми? «Инглиз (немис, француз) тилдан таржима қилинди», деб босилаётган асарлар таржимасини аслигига қиёслаб, таҳрир қиладиган муҳаррирлар газета-журналларда борми? Акс ҳолда, фақат таржимоннинг сўзи ва таржимасига ишониб, бу асарлар босилаётганими? Бу каби бадий таржима муаммоларига ойдинлик киритиш билан боғлиқ вазифалар ижодий жараёнда долзарб бўлиб турибди.

3. Янги йилнинг Юртбошимиз томонидан «Соғлом бола йили» дея эълон қилинган ҳалқимизнинг кўнглидаги умид ва орзуларга гоятда уйғун бўлди. Ахир, ўзбек умр бўйи фарзандлари қамол, бахту саодатини кўрай деб яшайди. Тинч, обод ва фаровон мамлакатимизнинг истиқболи, буюк келажаги ҳам айнан бугуннинг соғлом болалари — эртанги қўнимизнинг баркамол йигит-қизларининг азму шижоати, билим ва ғайратига боғлиқ.

Абдузхўр АБДУАЗИЗОВ,
ЎЗМУ профессори

Теран томилар

асло тасодифий ҳол эмас. Мураккаб метафоралар, қўтилмаган образли ибораларни ўғирлиқда таржимон ва аслият муаллифининг услубларида қўйилиш, қўз илғамас маънавий-руҳий ришталар ва дардхашликни кўрамиз.

Воқиф Самаднинг Хосият Рустамова таржимасидаги «Хамма деразалар», «Бу йўлнинг...» номи икки шеър ҳам ўзбек тилига жозибали ўғирилган. Шунингдек, Тоҳир Қаҳҳор таржимасида ҳам Собир, Али Назмий, Мухаммад Ходий, Аҳмад Жавод, Халил Ризо, Қосим Қосимзода, Қачай Кўчарли, Собир Рустамхонли, Рамиз Аскар, Элчин Искандарзода каби озарбайжон шоирлари шеъриятининг гўзал намуналаридан баҳраманд бўламиз. Бир сўз билан айтганда, антологиядан ўрин олган барча шеърлар мазмунини озарбайжон халқининг миллий адабиёти, тарихи, урф-одатлари, дарду изтиробидан, миллий қаҳрамонлари, инсон-эътиқодидан хабар бериб турибди.

Ушбу мажмуа орқали янги давр озарбайжон шеъриятининг ёш навқирон авлоди вакиллари Элчин Искандарзода, Салим Бобулўғли, Расмия Собир, Акбар Қўшали ижоди билан танишамиз. Антологияда озарбайжонлик шоирлар биографияси ва ҳаёти ҳақидаги ихчам маълумотлар ҳам берилган, нашр, дизайн нуктаи назаридан мақсадли, сифатли безалгани ҳам унинг дилтортар жихатларидандир.

Гулноз САТТОВА,
Мархабо КҲЧКОВА,
Алишер Навоий номидаги Тил ва адабиёт институти ходимлари

СЎЗИМИЗ РОСТ ВА РАСО БЎЛСИН

лининг вийдон иши бўлган маънавият, маърифатни тарғиб қилишда китобдан ўтадиган ўқир восита йўқ.

Шарқда, хусусан, бизнинг юртимизда босма сўзга, китобга ишонч-эътиқод, ҳурмат-эътибор азалдан мунтазам ва мустақам бўлганлиги маълум. Тилимиздаги «китобий гап», «китобий ҳулоса», «рисоладагидай» каби ибораларда «тўғри, ҳақоний, адолатли» каби маънолар мужассам бўлиб, бу маънолар китобга бўлган йили шу ишонч-эътиқод натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки бу фикрнинг тўғрилиги, бирир ифоданинг аниқлигини жиҳдий далиллаш зарурияти туғилганда, «китобда шундай дейилган», «фалон китобда шундай ёзилган» деган асосларга мурожаат қилиниши ҳам беҳиз эмас, албатта. Китобхонларимизда ана шу ишончнинг қўлланма қўлланма қўлланма натижаси сифатида барқарорлашган. Ҳатто баъзан у ёки

Исмонил МАҲМУД МАРФИЛОНИЙ

РУҲГА ҚУВВАТ, КЎЗГА НУР, ДИЛГА САФО

СОҒЛОМ БОЛА

Аждоду авлодимизга муддао соғлом бола, Умримиз мазмуни, мағзи, тўғи соғлом бола.

Ифтихору иқтидору бахтимиз шул пок насл, Руҳга қувват, кўзга нур, дилга сафо соғлом бола.

Ўзбекистон олам ичра бўлди ҳур олтин бешик, Мустақиллик неъматига ошно соғлом бола.

Тинчлигу файзу барокат ичра ул тоғгай камол, Боғу бўстонлар аро айлар наво соғлом бола.

Ҳар ўғил-қизга бу кун озод дийр берди шараф, Мисли Фарҳод зурриёли эл аро соғлом бола.

Ҳақ таоло қудратидан ул эрур олий нишон, Бебаҳолар ичраким ул бебаҳо соғлом бола.

Маҳмудо, эртанг буюқдир шул каби фарзанд билан, Юрт таянчи, эл қувончи, раҳнамо соғлом бола.

БЎЛДИ ОБОД БУ КЎНГИЛ

Бу кўнгила обод эди, боз бўлди обод бу кўнгила, Тонди ободликда пардоз, бўлди обод бу кўнгила.

Шон-шараф кучлик жаҳон майдонда мардонавор, Бўлди мардлар ичра жонбоз, бўлди обод бу кўнгила.

Тенг бўлиб тенглар аро бўй-бастимиз тонди виқор, Тонди халқим чиндан эъоз, бўлди обод бу кўнгила.

Кам эмасмиз, халқро порлар улғу байроғимиз, Бўлди бахт элга поёндоз, бўлди обод бу кўнгила.

Бугун хизматга келганимга эллик икки кун бўлди. Адашмасам, бу еттинчи мактубим. Хисоблаб кўрсам, сенга ҳар ҳафта битта мактуб битибман. Баъзан ҳазилкаш ўртоқларим: — Қизиксан-а, бир йил кўз очиб юмгунча ўтиб кетди. Нега энди мактуб ёзаверсан? Хат ёзиш урф эмас-ку... — дейишади.

Балки хат ёзиш урфасдир, бироқ кимгадир дилидаги сирларни, дунё гўзаллигига чексизлигини сўзлаб бериш ҳам анъана-ку. Шундай эмасми? Ўртоқларим ҳазиллашади. Аслида уларнинг ўзлари ҳам бир неча марта мактуб битганимга ғувоҳ бўлганман.

Хатимни олдинги деб сўрамоқчисан-а? Олдим. Ишонсанми, йигирма марта ўқиганим эсимда... кейин... ёдлаб олдим. Шамолни соғинмадингми, деб сўрабсан? Соғиндим. Айниқса, сенинг сочларингни ўйнаган шамол бу ерда ҳам бор экан. Улар қўлғимга сирли ва юракни титратувчи сасларингни олиб келади. Мен улардан сенга соғинчи саломлар юбордим.

Санобар! Биласанми, одамда бир умр эста олганда юракни жунбушга келтирувчи исмлар бўлади. Сенинг исминг мен учун соф муҳаббат ва ўлғайишнинг иккинчи номидир. Биланам, бу гапларимга кўрсаткич бармоғинг билан кулгиларингни ушлаганга кулаясан. Шунда кулганинг менга жуда ёқадди. Мен нимаки ёган бўлсам, эримасдан ўқигин. Негаки, юрагим нимани буюрса, шуни ёзмакчиман. Мендан сал нарида туриб мактуб ёзадиган йигитнинг исми Аббор. Айтишча, мактабда математикадан бешга ўқиган экан. Унинг фикрича, дунёдаги ҳар бир калом ҳисоб-қисмати. Кулгилга. Энди тасаввур қилиб кўр. Сен кимгадир ширин гапирдингу ундан худди шундай муносабат кутсанг. Ёки яна кимгадир "Сиз зўр!", деб айтсанг-у, у зўр бўлмаса-чи? Майли, менимча, Абборнинг галини бундай тушунамлик керак. Унда қандай дейсанми? Қара, сен кимгадир яхшилиқ қилсанг, ўша сен яхшилиқ қилган одамдан қайтмаса-да, бошқа бир одамдан бу албатта қайтар экан. Бунга ишончнинг қомил бўлиши учун кишлоғимиздаги Кенжа бобонинг ҳаётини гапириб бераман.

Кенжа бобо урушдан ярадор бўлиб қайтди. Эсингда бўлса керак, Шодмонбиби моё айтиб берганди. Мелибой бобонинг боғига довча егани кирганимизди. Эсладингми?

Бобо бир оёғини бегона юртларга қолдириб келади. Уруш бошқа юртда бўлса-да, унинг совуқ шамоллари бизнинг кишлоқни ҳам четлаб ўтмаганди. Кетмон кўтаришга кучи етган қизим-аёлми, ёшми-кексамми бари далада. Бобонинг виждони қайғовчи Сония момонинг сурпасидаги үндок покча бўлган. Шундай кўнгли тоза бўлган бобо ҳам қараб турадимки? У "Мен урушдан келдим, сенларни деб оёғимни битта юртларга ташлаб келдим", деса, ким унга юрак ютиб бирор нима дерди? Йўқ, бобо бир оёқ билан эртдан кенгача тиним билмай ишлайди. Бир кун кишлоқ раисчи:

— Кенжабой сен почтачилик қилмайсанми? — деб сўрайди. — Шундоғам кишлоғимиз учун катта ишлар қилдинг. Сени қўйлаб қўймайлик, яна...

Бобо почтачи бўлади. Орадан ҳеч қанча вақт ўтмай, бутун кишлоқ оналари бобони кўрса, худди душмани кўргандек, оёқлари қалтираб юраклари тўқилади. Аёллар бир нарсадан кўркарди: қорахат... Бобо кўча бошида кўрингудек бўлса, ҳозир қора сумкасини қовлайдию йигирма йил кўксимда ўсган боламини битта хатга жойлаб қўлимага узатади, деб кўрқинаркан. Бобо нима қилган? Ахир, одамларнинг ўзи шу ишга қўйган-ку. У бир-икки марта ишни ташламоқчи бўлган, бироқ раиснинг юзи иссиқлик

Олам ичра нур тараттай ҳусни ҳолинг, Ҳуррият, Ким бўлиб сен бирла ҳамроз, бўлди обод бу кўнгила.

Беадад шукрона қилгум бу улғу неъматга, Ҳақ, Бўлди дил ишқдан сарафроз, бўлди обод бу кўнгила.

Бу саодат ичра ҳушиқ, Маҳмудо, борким яна, Обод турмуш ичра мумтоз бўлди обод бу кўнгила.

Эй кўнгила қилгил тафаккур, билки, даврон яхшидир, Яхши даврон ичра бул кун янги имкон яхшидир.

Эт назар авлодларинг кучган улғу маъвога сен, Бок, ўзинг саҳнида ўсган янги бўстон яхшидир.

Бўлма гофил бу улғу борлик аро неъматга чин, Марди майдонлар яратган янги хирмон яхшидир.

Даҳри дун ичра риёдан чайқалиб тургай кўнгила, Эҳтиёт қилгил дилингни, билки, иймон яхшидир.

Қадрига еттил ҳаётинг, иштибоҳдан бўл йироқ, Ҳар нафас, ҳар дам ганимат, билки, ҳар он яхшидир.

Сен буюқ шаҳринг аро қўйгил қадам аҳдинга рост, Давр ила даврон овози, аҳду паймон яхшидир.

Маҳмудо, олам аро ким яхши юртлар кўп ва лек, Яхши юртлар ичраким ҳур Ўзбекистон яхшидир.

Тўғри йўл ичра одамни офтоб айлар китоб, Ҳар кўнгила нур соқувчи мохтоб айлар китоб.

Қилса ким орзу Кўёшни, ўзи ҳам бўлгай Кўёш, Олам ичра ҳар одамни файзиёб айлар китоб.

Яхшиликка йўллағай ул икки оламким тугал, Истасанг не эзу ишни мумтоз айлар китоб.

Барча касб-ҳору ҳунар илми эрурким унда жо, Ибтидою, интиҳосин сарҳисоб айлар китоб.

Ул муҳаббат чашмасидир, ул саодат манзари, Нури иймонинг удирким, дурри ноб айлар китоб.

Бекитоб бўлса кимиким дилла унгай маъсият, Ҳаққа бур қалбингни деб, тун-кун хитоб айлар китоб.

Маҳмудо, бошингда тут яхши китоблар саҳфасин, Ёр ишини доимо сенга жавоб айлар китоб.

Мухтасар ТОЖИМАМАНОВА

ЮРАГИМДА ОТАШ ИШҚИНГ

ЧЕГАРАЧИ ЙИГИТ КЎШИҒИ

Тўли ойна иккимиз ҳам бирдек кўриб турибмиз-ку, Севғимизга сарҳаллар йўқ, суйиб-қўйиб юрибмиз-ку. Гарчи бедор кезиб-кезиб қўйлайдирман чегарада, Сен сўзиндан қайтмасанг бас, сиринг айтма бегонага.

Юрагимда оташ ишқинг, қўлимдадир қурол доим, Қани айт-чи, камзулнинг сувратини сақлайсанми? Мен Ватанга Қасамёдим байроқ қилиб юргум доим, Сен ҳам аҳду паймонимиз, айт гўзалим, оқлайсанми?..

Айтарларки, эр йигитни номус ила ор ўлдираб, Чиройлигим, мажнунтоздай бошганимни эмасанми? Бизнинг анҳор менинг элга фидо жонимдайин қуйлар, Кишлоғимга орим тўкиб ўзгаларга тегмайсаним?..

Онам тутган нонни тишлаб, насибамни оқлай дедим, Отам мени авайлади, мен юртимни сақлай дедим. Укаларим, сингилларим эртасидир менинг шоним, Жоним кетса розидирман, розимасман қулса ганим.

Толбешиқлар тебранади тун кўйида афсонадай, Ҳар майсанг алласидан томиримда шамол ўйнаб. Жалолиддин қилчига жонинг тутган девонадай, Сергақдирман, уйғоқдирман, бутун жону жаҳон ўйнаб...

Сен отангнинг эрка қизи, мен онамнинг тоғидирман, Эрка ишқинг сеҳри билан асл жангин изладим мен. Сенинг қаро кўзларингга гард қўймайди, тилмас тикан, Шу муқаддас туپроғимнинг илдизига айландим мен...

ҲИКОЯ

шимиз устида қалдирғочлар учарди...

Икки кун олдин шоирлар келишди. Хабаринг бор, шеърлар ёзиб юрардим. Маъза қилдим. Бир шоир шундай деди:

— Ватаним борча яхши кўради. Хисобчи ҳам, фермер ҳам, қурувчи ҳам, ер юзиде қанча касб соҳиб бўлса, ҳаммасининг қалбиде ўз Ватани бор. У отасидек сунячик, онасидек меҳрибон, акасидек елкадош, укасидек эрқарок, опасингидек мунис... Шундай экан, шоирлар ҳар доим Ватан қаҳида ёзиши керак. Уларга ёзиш имкони берилган. Улар шундай ёзишлари керакки, бошқа касб эгалари ҳам "И-е, менинг дилимдаги гап-ку", десилар.

Санобар, биласанми, менинг ҳам қалбимда ўз Ватаним бор! Шунинг топиб айтгани учун энгил кетдим. Яна бир шоир Ватан қаҳида шеър ўқиди. Битта ривоят ҳам айтиб берди. Жуда қўйил қолдим... Нега дейсанми? Эшитсанг биласан. Бир одам ўғлининг елкасига қўлини қўйиб: — Ўғлим ким зўр? —

— Мен зўрман! — дебди ўғил.

Ота яна сўрабди: — Ўғлим ким зўр? —

— Мен зўрман! — дебди ўғил ўйлаб ҳам ўтирмай.

Ота ўғлининг жавобидан қониқмабдими, сал оғрингандек бўлибди, эшик томон равона бўлибди. Эшикка етган, "яна бир сўраб қўрайчи", — дебди:

— Ўғлим ким зўр? —

— Сиз зўрсиз ота! — дебди ўғил.

— И-е, бу нима деганинг ўғлим. Икки марта сўраганимда мен зўрман дединг, энди...

— Ота, — дебди ўғил икки кўзи ёшга тўлиб — Икки марта сўраганимизда қўлингиз елкамда эди. Учинчи марта эса елкамда ҳеч нарсаси йўқ эди. Фарзанд елкасиде отасининг қўли бўлса зўр бўлади.

Шоир акаминг сўзини сўнггида шундай деди: — Сизу бизнинг ота-онамиз — шу Ватан. Менинг тилагим битта: ҳеч қачон Ватанимизнинг қўли елкамиздан тушмасин. Биз зўр бўлиб юрайлик.

Ахир, ўзинг яхши биласан-ку, мен доим зўр бўлишни орзу қилардим. Шу орзу менга ерга — юраги ботир йигитларнинг маскани бўлиши ҳарбий хизматга олиб келди. Шу ният бутун ҳаётимни бошқариб боришини сен ҳаммадан яхши биласан-ку. Айни шу ривоятни эшитганимдан кейин қалбимда мен исминин билмай диган туйғулар пайдо бўлди. Қадам олишларимда қандайдир салобат сездим. Ҳар лаҳза елкамда кимнингдир қўли бордек улғаявердим. Одам улғайганини ўзи сезса ғалати бўларкан: худди дарахтдай гулласанг. Зўр-а. Ҳа, Санобар, юрагим катталашиб бормоқда. Жуда катта, Бўзтепаннинг тоғидан ҳам катта...

Момони ҳам ёзиб мени яна хурсанд қилдинг. Сен қизга ҳеч ақл битмади-да. Кап-катта қиз момонинг кўз ўнгиде дарахтга чиқасанми? Мени ҳам дарахтга чиқар, деб тўғри айтибди, момом.

Момом ҳақида сенга бир гап айтиб берайми? Сен ўшанда момомдан ранжигандинг. Тўғри, сен ундан кўп ранжигансан, мен охиригисини, хизматга кетишимдан бир кун олдинги воқеани айтаямман.

Момом оилада кенжа қиз бўлган. Энди уч ёшга кирганида катта акаси йигирма икки ёшга тўлган. Ўша акаси армияга кетиб қайтган.

фақат андак оғриндим, Самимий кўзларни яхши кўраман.

Ҳамроҳим шунчаки йўловчи эмас, Асл дарди билан қўзимга боқса. Ҳозир илзилани бошдан ўтказган, Оламдай ганимат меҳрини ёқса...

Шунчаки, Изҳорга вақтимни берман, Уткинчи ҳисларни ёмон кўраман. Сўнгги нафасини олган бемордай, Ошиқ аҳволини яхши биламан.

Ҳануз, кишлоғимнинг эрка шодаси, Далаларда ўсган гулу лоламан. Сиздай қув бўлмадим, узр, бўлолма, Яхши одамларнинг қўли бўламан.

Чақмоқ урган каби қўнғироқ қилманг, Гарчи рақамингиз ҳар он тегарман. Гарчи кўп оғриндим, яна... соғиндим, Ҳамон озорингиз яхши кўраман...

ДАРО

Бизларни ҳам шунча сўйса сўйибди-да, Қўйса тақдирнинг эркаси қўйибди-да, Ёмон қувонч, шодлиқлардан қўйибди-да, Энди-энди дил шаробини тўйибди-да.

Ишқ тасбеҳи қўлимизда, дилимизда, Ҳажр шукронаси ҳамон тийимизда, Бағри қўйик оҳуимиз шу элимизда, Қўхна дунё чақмоғи бир урибди-да.

Ҳумор экан қароқўзим ёшларига, Умидлардан ўсма қўйлим қўшларига, Бугун тўзини-тўзини қалбига тошларига, Чин сўзларни шунча тўйсатқўйибди-да.

Элга айтсин деб Энасой ўлкинини, Юртга фидо бўлган мардлар ёлкинини, Минг йилда бир келган йиғоқ оқинини, Асл бардош синовига қўйибди-да.

Дийдоридан ўртанади ҳаётбайтларим, Ўн саккиз минг олам кезаран ахтари, Мухтасар айтсам, айтувчиликларим, Бизларни ҳам шунча сўйс-сўйибди-да.

1. Йиллар одамни улғайтириши билан бирга унинг ҳаётига, ижодида ўзгаришлар олиб киради. Шу маънода, ўтган йил мен учун ҳар жиҳатдан самарали келганини таъкидламоқчиман. Мустақиллигимизнинг 22 йиллиги арафасида Президентимиз фармони билан «Ўзбекистон халқ артисти» деган шарафли унвонга сазовор бўлдим. Санъат тўғрисида бора топаман, элу юртимга хизмат қиламан, деган хонанда учун бундай юксак унвонга сазовор бўлишдан ортиқ яна қандай бахт бўлиши мумкин! Бу мукофот, шубҳасиз, зиммамга юксак масъулият юклайди. Мени ҳаётга ва ижодга бошқача кўз билан қарашга ундади. Яқин кунларда ўтказилиши мўлжалланган концерт дастуриمنى жонли ижрода олиб боришга қарор қилганимнинг бир сабаби ҳам шу. Дастур довомида мухлис-

борганман. Кўп вақтларда онам, яқинларим билан боришди. Шундай кезларда яқинларимнинг кўмаги, далдаси ва меҳрини ҳис этаман. Аммо фарзанд учун ота-онаси билан бирга сайр қилиш ёқимлироқ

Янги йил ўйлари

бўлса керак. Умид қиламанки, фарзандларимнинг кўнглини олишга вақти-соати билан имкон бўлади.

2. Ўтган йил маданий ҳаётимизда эътиборга лойиқ кўпалаб воқеалар юз берди. Улар орасида, албатта, «Шарқ тароналари» халқаро мусиқа фестивали менда чуқур таассурот қолдирди. Ушбу анжуманда дунёнинг беш қитъасидан ташриф буюрган хонанда ва созандалар иш-

берида. Шунинг учун мухлисларимга яхши кўшиқ ҳада қилгим келади. Сўзи, куйи, оҳангига талабчанман. Бугунги кунда ёш эстрада хонандалари орасида енгил-елпи куй-кўшиқ ижро этувчилар ҳам, уни тингловчилари ҳам талайгина. Санъат таниш-билишчиликини ёқтирмайди, мактаб кўрмагани аяб ҳам ўтирмайди. Ҳозир баъзи кўшиқларнинг шорири ҳам, бастакори ҳам, ижрочиси ҳам бир кишида мужассамлашиб қоляпти. Назаримда, бу вақтинчалик ҳолат.

3. Санъаткорнинг меҳнати оғир. Ижод боладан-да инжиқ нарса. Ундан ортиб, фарзандлар парваришига вақт тополмайди, киши. Шунинг учун янги йилда, аввало, яқинларимнинг соғ-саломат бўлишини хоҳлайман. Уларнинг кўмаги мени илҳомлантиради.

Президентимиз томонидан бу йилнинг

ИЖОДИЙ ЖАРАЁН — ЎЗИ БИР МАКТАБ

ларга 18 та янги кўшигимни тақдим этиш ниятидаман. Ростини айтсам, шундай дамларни, яъни жонли ижрода концерт беришни кўпдан буён кўнглимда тугиб келардим.

Яқунланган йилда «Ягонасан, муқаддас Ватан!», «Нихол», «Этироф — 2013» каби республика миқёсидаги танловларда иштирок этдим. Табиийки, бу каби санъат анжуманлари ҳар бир ижодкор фаолиятида чуқур из қолдиради. Кўшиқ куйлаш билан бирга мусиқа санъатимизнинг келажаги бўлган ёш хонандалар маҳоратига баҳо бериш, улар билан ижодий мулоқотга киришиш имконига эга бўлдим. Бу жараён аниқ пайтда ижодий маҳоратимни оширишга ҳам хизмат қилди.

Ўтган йилги фаолиятимга жиддий қарасам, кўнглим тўлмаган баъзи жиҳатлар ҳам йўқ эмас. Ўйлашимча, санъаткорлар учун, барча ижодкорлар учун ҳам ижодий жараён — ўзи бир мактаб. Шунинг учун мен, аввало, айбни ўзимдан кидираман. Бирор нарсадан қониқмасам, назаримда, ношукурлик қилган-дек бўлиб қоламан. Бир ёмоннинг яхши томони ҳам бор, дейишди-ку. Одамда ҳамиша имконият бўлади. Фақат уни кўпдан бой бермаслик керак.

Санъаткор бўлиш билан бирга аёлман, онаман. Фарзандларим билан кўпроқ вақт ўтказгим келади. Бош майдонимизга ва бошқа жойларга ўрнатилган арчаларга олиб боришни хоҳлайман. Катта фарзандим беш ёшга тўлган бўлса, шу пайтгача уни фақат бир марта арча байрамига олиб

тирок этишининг ўзиёқ мухлисларни ҳайратга солган бўлиши аниқ. «Шарқ тароналари» фестивали санъат ихлосмандларини мусиқа санъатининг ноёб намуналари билан таништириш баробарида миллий кўшиқчилик санъатимизни дунёга намойиш этди.

Миллий теледиоккомпаниямизда янги телеканалларнинг очилиши ҳам биз санъаткорлар учун аниқ муддао бўлди. Хусусан, ёшлар учун кенг имкониятлар яратилди. Халқимиз истеъдодларга бой, санъатсевар халқ. Ўзим туғилиб ўсган Фарғона водийсининг ўзида қанчадан-қанча истеъдодлар борлигининг гувоҳи бўлганман. Уларнинг ҳаммасида ҳам пойтахтга келиб ижод қилиш имконияти йўқ. Умид қилардимки, «Наво» каби телеканаллар орқали халқимиз истеъдодли хонандаларни янада кўпроқ кашф қилади.

Ижодий жараёнга келсак, бу жуда мураккаб, қўлланмаган вазиятларга бой ҳолат. Шахсан ўзимнинг баъзи кўшиқларимдан кўнглим тўлмаган вақтлар кўп бўлган. Масалан, «Ажаб-ажаб» кўшиғим бу қадар омалашиб кетди, деб ўйламагандим. Уни ижро этишимни маслаҳат беришдан-да, ҳа энди, тadbирлар, тўй-ҳашамларда айтса бўладиган халқ кўшиғи-да, деб ўйлагандим. Ижро жараёнида озгина замонавийлаштирилди, мусиқий сайқал берилди. Лекин айнан халқ кўшиғи бўлгани учун ҳам ҳеч қандай рекламасиз кенг омалашди. Хатто энг улуг байрагимиз — мустақиллик шодиёналарида ҳам шу кўшиғимни куйладим. Хонанданинг ижодида тингловчи баҳо

«Соғлом бола йили» деб эълон қилиниши биз оналар учун аниқ муддао бўлди. Ҳақиқатан ҳам, фарзандлари соғлом юрт — қудратли, келажаги порлоқ юрт. Касбимиз тақозоси билан хизмат сафарларида турли масканларда, меҳрибонлик уйларида, шифохоналарда бўлаимиз. Ўтган йилнинг охиридаги Хоразм вилоятига ижодий сафар уюштириб, имконияти чекланган болалар учун концерт қўйдик. Болаларнинг хурсанд бўлганини кўриб ўзим ҳам қувондим. Болаликнинг беғубор олами кайфиятимни кўтарди. Ҳукуматимиз томонидан болаларга жуда катта эътибор қаратиляпти. Республика-мизда болалар учун очилаётган турли масканлар одамни қувонтиради. Янги йилда бундай савобли ишлар бардавом бўлишига ишонаман.

Янги йил ҳар бир одам кўнглида янги-янги орзу-умид ва режалар уйғотади. Айниқса, юртимиз санъаткорлари учун бу алоҳида аҳамият эга. Зеро, ҳар бир янги йилмиз мамлакатимизда Ватан ҳимоячилари кунини нишонлашдан бошланади. «Тинч ва фаровон юртга кўшиқлар ярашади», деб бежизга айтишмайди-ку. Ватанга садоқат, мардлик, жасурлик ҳақидаги кўшиқларни куйлаш менга гурур бағишлайди. Шундай кезларда мустақиллигимиз шарофати билан юртимизда ҳулм сураётган тинч ва оқсоқил ҳаётга шукроналар айтаман.

Дилдора РИЗАЕВА
ёзиб олди.

«МОЗИЙДАН САДО»

2013 йил, 4-сон

Журналнинг 2013 йилдаги охириги — тўртинчи сони босмадан чиқди. У Исмоил Ботировнинг «Илк давлатчилик муҳрлари» мақоласи билан бошланади. Сурхон воҳасида ўтказилган археологик тадқиқотлар чоғида топилган, ҳозир Термиз археология музейида сақланаётган илк давлатчилик даврга тааллуқли нодир муҳрлар ҳақида ҳикоя қилувчи мазкур мақола Ўзбекистонда давлатчилик тарихини ўрганишда муҳим манба бўлиши мумкин.

Н.Хушвақов ҳамда К.Абдуллаевнинг «Қўғонча ёдгорлиги» мақоласи эса VIII асрда араб халифалигига қарши Ҳошим ибн Ҳаким — Муқанна кўзгалони

билан боғлиқ кўрғон ўрнини аниқлаш мақсадида Хисор тоғининг Яқкабоғ ва Қамаш туманларида олиб борилган археологик экспедицияга бағишланган. Хайрулла Султоновнинг «Бухоро — Буюк Ипак йўлидаги шаҳар» мақоласи Мовароуннахрнинг йирик савдо, ҳунармандчилик ва маъмурий маркази бўлган Бухоро шаҳри тарихи ҳақида.

«Ал-Қуддусдаги ал-Ўзбекиёна ҳонақоҳи» мақоласида (Б.Барокат ва Ш.Қамолдин) ўрта асрларда Фаластиндаги ал-Қуддус шаҳрида жойлашган сўфийларга қарашли

Журналларни varaқлагана

хонақоҳнинг ташкил топиши, шаклланиши ва фаолияти ҳақида сўз у р и т и л а д и . Қарийб 400 йил олдин асос солинган ва ҳозиргача

мавжуд бўлган мазкур хонақоҳ ҳақидаги маълумот Ўзбекистон, ва умуман, Марказий Осиё тарихини ўрганувчилар учун катта қизиқиш уйғотади.

Дарвиш Али Чангий XVI асрнинг охири ва XVII асрнинг бошларида Бухорода яшаб ижод қилган мусиқашунос аллома, моҳир созанда ва хонанда. У ўзининг «Рисолаи мусиқий» асарининг биринчи вариантини

1572-73 йилларда ёзган, иккинчи варианты эса ўрта асрларда машҳур бўлган ўн икки мақомга бағишланиб ўн икки бобга кўпайтирилган. Бахтиёр Ашуровнинг «Дарвиш Али Чангийнинг мусиқий рисоласи» мақоласида ушбу рисоалардан ҳозирги кунда ҳам фойдаланиш мумкинлиги асослаб берилган.

Муҳаммадҷон Аҳмедовнинг «Ўзбекистонда шаҳарсозлик санъатининг шаклланиши». А.Яҳёевнинг «Марказий Осиё меъморчилигида миниатюра». Х.Бердиевнинг «Нуротадаги Чилустун масжиди», Н.Турғуновнинг «Наманган ялғачилик аънавалари» каби мақолалари ҳам қизиқиш билан ўқилади.

ҲАМ САНЪАТ, ҲАМ ТИЖОРАТ

Америка кино бозорида янги рекорд қайд этилди. Жаҳон молиявий инқирози ҳамон иқтисодийётга салбий таъсир кўрсатаётган бўлса-да, кино санъати ривожланишдан тўхтагани йўқ. 2013 йил якунларига кўра, америка кино бозори ўн бир миллиард доллардан ортиқ маблағ ишлади. Бу қираткич дунёда кино бозорида ҳам рекорд ҳисобланади.

Ўтган йилда «Темир одам — 3», «Шафқатсиз уйинлар — 2», «Пўлат одам» филмлари энг катта маблағ тўплади. Улар келтирган умумий даромад бир миллиард доллардан ошган. Энг катта даромад келтирган филмлар рўйхатида «Ярамас — 2», «Махлуқлар мактаби» каби анимацион филмлар етакчилик қилмоқда.

Таъкидлаш лозимки, кино бозорида даромад тўплаш борасидаги аввалги рекорд 2012 йилда айнан америка кино бозори томонидан ўрнатилганди. Унда бир йил давомида филмлар намоишидан олинган даромад 10,8 миллиард долларни ташкил қилган.

НОЁБ КОНЦЕРТ

XX асрнинг энг машҳур пианиночларида бири — Святослав Рихтер (1915-1997) ижоди бугун ҳеч бир мусиқа ихлосмандини бефарқ қолдирмаслиги аниқ. Яқинда, «iTunes» интернет дўконида С.Рихтер ихлосидаги янги концертнинг аудио нусхаси сотувга чиқди. «Мелодия» студияси томонидан ёзиб олинган ушбу аудио тўпламининг ноёблиги шундаки, унда машҳур созанданинг 1985

йили Пушкин музейида уюштирган концерт дастуридаги ижролари муҳрланган.

«Мелодия» студияси ходимларининг таъкидлашича, 1985 йилда машҳур созанда ҳаётидаги мураккаб даврларни бошдан кечирган. Бу ҳолат, шубҳасиз, унинг ижодида ҳам салбий таъсир кўрсатган. Пушкин музейидаги концерт давомида С.Рихтер жиддий хатоларга йўл қўйган. Шу тўғрисида концерт ёзувини эълон қилиш масаласида узоқ вақт иккиланиш бўлган. Нихоят, орадан йилгича саккиз йил ўтиб, концерт тасмисини жамоатчилик эътиборига тақдим этишга қарор қилинди. Мутахассисларнинг фикрича, ушбу ёзувдан ўрин олган ижролар машҳур санъаткор ижодини янада мукаммал ўрганиш имконини беради.

КИНО БОЗОРИДА ЯНГИ РЕКОРД

2013 йил якунларига кўра «Warner Brothers» кинокомпанияси энг катта даромад олган филмлар ишлаб чиқарувчисига айланди. «Deadline» нашрининг хабар беришича, компания студияларида яратилган филмлар намоиши келтирган маблағ беш миллиард доллардан ошган. Ушбу даромаднинг уч миллиарддан ортиғи хориж мамлакатларидаги намоишлар чоғида қўлга киритилди.

«Warner Brothers»нинг саккизта картинаси ўз миллиондан ортиқ маблағ тўплаб, уларнинг олтитаси бу кўрсаткиччи ёз ойдаги намоишлар пайтида қайд эт-

ган. Бундан ташқари, «Warner Brothers» ўн уч йил давомида бир миллиарддан ортиқ маблағ ишлашга эришган ягона Голливуд кинокомпанияси сифатида рекорд ўрнатди.

Энг катта даромад олган кинокомпаниялар орасида иккинчи ўринни «Warner Brothers»нинг асосий рақобатчиси «Walt Disney» эгаллади. Мулфилмлар билан бир қаторда тўлиқ метражи бадий филмларни ҳам суратга олишда фаоллик кўрсатаётган компания даромади 4,73 миллиард долларни ташкил этган. Учинчи ўринни 4,04 миллиард доллар кўрсаткич билан «Universal» компанияси эгаллади.

«МОНА ЛИЗА» ВАТАНИГА ҚАЙТМАЙДИ

Леонардо да Винчининг энг машҳур картиналаридан бири — «Мона Лиза» портрети Голливуддаги бахс-мунозаралар тўхтаётгани йўқ. Мухлисларнинг хабари бор, машҳур картина ҳозирги кунда Парижнинг Лувр музейида сақланади. Яқинда, Италия тарихий ва маданий меросларни асраш қўмитаси Лувр маъмуриятига ўзига хос таклиф билан чиқди. Унга кўра «Мона Лиза» портрети бир ойга ижарага олиниб, Италияда намоиш этилиши лозим эди.

Бироқ Франция маданият вазирлиги бу таклифни рад этди. Лувр музейи ходимларининг фикрича, Италияда «Мона Лиза» картинасини сақлаш учун махсус шароит мавжуд эмас. Бундан ташқари, «Мона Лиза» Лувр музейининг ўзига хос рамзи ҳисобланади. Картина ижарага

МАҚСАДИМИЗ МУШТАРАК

Бошланиши биринчи саҳифада.

К.Исахонованинг «Кўшиққа клип зарурми?», Ш.Абдурашуловнинг «Кино — тан, сюжет — жон» каби долзарб мавзудаги мақолалари газетхонлар эътиборига тушди. Бу мақолаларда мусиқали театрнинг баъзи муаммолари, олинаётган клипларнинг ёшлар тарбиясига таъсири, театр драматургияси ва кино сценарийлар соҳасидаги мавжуд камчиликлар, ёш актёрларнинг кинода образ яратиш маҳорати каби масалалар тилга олинган. Мазкур мақолалар кенг жамоатчиликда, соҳа мутахассислари ва тегишли ўқув юртлири талабаларида қизиқиш уйғотиб, турли фикр-мулоҳазаларга сабаб бўлгани бизни қувонтирди, албатта. Шу билан бирга мақолаларда кўтарилган масалалар юзасидан мутасаддилар, мутахассислар, таниқли санъатшунослар фаол муносабат билдиришди, дея олаймиз. Бунга, бир томондан, уларнинг ижодий жараёни фаол кузатиб бора олмаётганлари, иккинчидан, санъат ва маданиятга тегишли ташкилотларда вақтли нашрларга обуна бўлишга эътиборсизлик ҳам сабаб бўлаётгани сир эмас.

Ҳозир республикада театрларда ҳар йили 150 дан ортиқ асар саҳналаштирилиб, давлат ҳамда хусусий студияларда юздан ортиқ филмлар суратга олинляпти. Яна қанча ҳужжатли картиналар, мулфилмлар... Эфирга узатилаётган кўшиқларнинг санаб саногига етиб бўлмайди. Юртимизда ва халқаро кўргазмаларда қатнашаётган расмҳо хайкалтарошлар, бир-биридан замонавий бинолар яратяётган меъморлар ижоди-чи!

Тўғри, бир йил давомида ана шундай кенг миқёсда амалга оширилаётган ишларнинг барчасини қараб олиш мушкул. Лекин шунча кўп ижод маҳсуллари-ни таҳлил этиш жараёнига мутахассислар томонидан лоқайд муносабат мавжудлиги эътироз уйғотади. Ҳолбуки, ўз соҳасининг жонқуяри бўлган, соҳанинг бугуни ва келажаги учун қайғурадиган ҳақиқий мутахассис ким, қачон бўюртма берар экан, деб кутиб ўтирмайди.

Яна бир нарсани айтиб ўтишни истардик. Баъзи муаллифларимиз ҳамон эскича қолипдан қўтулганлари йўқ! Масалан, бир спектакл ёки филмга тақриз ёзсалар, аввал муаллифга, кейин мавзуга таъриф бериб, сюжетни ҳикоя қилиш асосида қаҳрамонлар фаолиятига тўхталишдан нарига ўтмайдилар. Ижодий гуруҳ аъзолари (расом, гримчи, композитор ва ҳ.к.) номма-ном саналиб, охирида баъзи нуқсонлардан холи эмаслиги айтиб ўтилади. Ёки ижодий портрет бўлса, қаҳрамоннинг таржimai ҳоли бир бошдан баён қилиниб, яратган образлари, унволари санаб чиқилади. Пирровардида, оиласига оид маълумотлар ҳам қистириб ўтилади. Бундай юзак тақриз ёки ижодий портретдан кимга наф!

Ахир, бугун давлатимиз

ва ҳукуматимиз томонидан кино ва театр ижодкорлари олдида замон қаҳрамони образини яратишдек муҳим вазифа қўйилмоқда. Бу борада баъзи ютуқлар қўлга киритилган бўлса-да, ҳали-ҳамон саҳна ва экранларимиз ҳаёт синовларида тобланган, эл-юрт манфаатлари учун фидойи қаҳрамонларнинг бадий образларига эҳтиёж сезаётимиз.

Ҳар қандай оммавий ахборот воситаси, ижодий нашр санъаткорининг халқ билан муносабати учун муҳим минбардир. Ҳар бир санъаткор ана шу минбардан унумли фойдаланиши, уни ўзи учун ҳам, мухлислар учун ҳам зарур воситага айлантириши лозим. Афсуски, баъзи санъаткорлар бирор мартабага эришгач, уларни топиб, суҳбатлаштириш қийин бўлиб қолади. Оқий, продюсеридан нарига ўтолмайсиз. Бир томондан, уларни тушуниш мумкин. Ижод изланиши, меҳнатни талаб қиладиган жараён. Бунинг устига санъаткор билан суҳбатлаштириш истаган муҳбирлар ҳам кўп. Лекин санъаткор маъбулот билан, халқ билан алоқа бўлиши учун ҳамиша вақт топиши лозим, деб ўйлаймиз. Халқ эътирофи, юрт эътирофи ҳар қандай ижодкорнинг зиммасига катта масъулият юклайди. У ҳамиша ана шу юннинг заворини ҳис қилиб ижод қилиши керак.

Тахририятимизда илмий асосланган, пишиқ-пухта ёзилган мақолаларга ҳамиша эҳтиёж бор. Ҳаммамизнинг мақсадимиз битта: юрт равнақиға, баркамол авлод тарбиясига ҳисса қўиш!

«Соғлом бола йили»да ҳам анъанани давом эттириб, маданият ва санъатнинг турли йўналишлари бўйича мақолалар, суҳбатлар, тақризлар ва бошқа жанрдаги материалларни бериб борамиз. Хусусан, болаларга бағишланган телекўрсатувлар, кинофилмлар, тасвирий санъат асарлари, кўшиқлар ва бошқа санъат турлари ҳақида ҳикоя қилувчи «Боложан ва санъат», «Санъат боложон хизматида», «Санъаткор ва китоб» каби янги рухналар ташкил этиш ниятида-миз. Бундан ташқари, янги филм ёки спектакллар ҳақида турли фикр ва мулоҳазаларни, буюк сиймоларнинг санъатга оид қарашларини ҳам бериб боришни режалаштирганимиз. Янги йилда бўлишимиз музей-шунослар, мусиқашунослар, меъморлик, халқ ижоди билан шуғулланувчи мутахассислар билан ижодий ҳамкорликни янада қучайтириш ниятида. Долзарб мавзуларда давра суҳбатлари, ёшлар саҳифаларини ташкил этиш кўзда тутилмоқда. Шу муносабат билан санъат ва маданият соҳаларининг барча мутахассисларидан ҳолис ва ҳаққоний фикр-мулоҳазалар билдирилган, ютуқ ва камчиликлар рўй-рост таҳлил қилинган мақолалар кутиб қоламиз.

Гулчехра УМАРОВА,
санъат бўлими
мудир

берилса, музейга ташриф буюрувчи томошабинлар сони камайиши аниқ.

Бироқ барча қаршиликларга қарамай, италиялик санъат ихлосмандлари орта чекиниш ниятида эмас. Сабаби, картина Италияда намоиш этилмаганига яқинда роппароса юз йил тўлди. 1911 йили Винченцо Перужи машҳур картинани Луврдан ўғирлаб, Италияга олиб келган. «Мона Лиза» Да Винчининг ватанида сақланиши лозим, деб ҳисоблаган Перужи уни Флоренциядаги Уффици галереясига сотмоқчи бўлган. Бироқ бу режани амалга оширишнинг иложи бўлмади. В.Перужи қўлга олинган, 1913 йили Флоренцияда «Мона Лиза» картинасининг намоиши бўлиб ўтган.

ИККИНЧИ АКТЁР ГУБЕРНАТОР

Шарқ жанг санъатларининг моҳир устаси, таниқли Голливуд актёри Стивен Сигал сиёсатда ҳам омадини си-наб кўрмоқчи. Ҳамкасби Арнольд Шварценегерга хавас қилган С.Сигал губернатор бўлиш орзусида.

Бу йил олтиш бир ёшни қаршилаган таниқли актёр «KNXV-TV» телеканалига берган интервьюсида Аризона штати губернаторлигига номзодини қўйишни режалаштираётганини эълон қилди. Губернаторлик лавозимида, аввало, чегаралар хавфсизлиги ҳақида ишсизлик масаласига эътибор қаратишга ваъда берган.

Бордиро С.Сигалнинг омади қулиб, сайловда ғолиб чиқса, Арнольд Шварценегердан сўнг губернаторлик лавозимига эришган иккинчи актёр сифатида АҚШ тарихидан жой олади.

Интернет маълумотлари асосида тайёрланди.

Азиз ватандошлар!

Сизни Тошкент давлат Миллий рақс ва хореография олий мактаби жамоаси

янги 2014 йил ва келаётган

14-январ — Ватан ҳимоячилари кунин билан чин юракдан муборакбод этади!

Дастурхонимиз тўкин, умримиз фараҳли, Ватанимиз обод ва тинч, келажагимиз ёрқин бўлишининг сабабчиси ҳарбийларимиздир.

“Соғлом бола йили”да ҳар бир йигит соғлом ва жасур бўлиб вояга етсин!

БИЗНИНГ ТИНЧЛИГИМИЗ УЧУН ХИЗМАТ ҚИЛАЁТГАН ҲАРБИЙЛАРГА ТУГАНМАС КУЧ, МЕТИН ИРОДА ВА ОИЛАВИЙ БАХТ ТИЛАЙМИЗ.

ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ КОНСЕРВАТОРИЯСИ ЖАМОАСИ

барфа юртдошларимизни яқинлашайтган
14-январь Ватан ҳимоячилари кунин билан қизини
муборакбод этади!

Бугунимиз қувончи, эртамининг ишончи бўлган фарзандларимиз чехрасидан табассум аримасин! Фарзандлари соғлом ва баркамол юртнинг истиқболи порлоқдир.

Жасур ватан ҳимоячиларини мадҳ этиш,
биз — санъат аҳлига ҳамиша
ғурур бағишлайди.

“New Scientist” журнали фан ва технология соҳаларида қўлга келган 10 та йирик кашфиёт ҳақида туркум мақолалар эълон қилмоқда. “Космос”, “Восток” кўли, “Homo erectus” геноми, “Google Glass”нинг “ақлли кўзойнак”и олимлар диққат марказида.

✓ Бу йил одамнинг Марсга қадам қўйишида муҳим омил бўладиган икки фазовий аппарат илк бор сингондан ўтказилди. NASA сентябр ойида олис коинот буржларига сафар қилиш ва Ер атрофини тўрт соатда айланиб ўтишга мўлжалланган Orion кемаси парвозига тараддуд қўймоқда. “SpaceX” хусусий компанияси яратётган “Falcon Heavy” ракетаи ҳам дстбалик парвозини амалга оширади. Унинг Марсга 13200 кг. юк олиб чиқиши ҳамда ҳозирги ракета-лар орасида энг кучли бўлиши кутимокда. Бу ракета фазогирларни зарур ҳиҳозлари билан Марсга элта олмасда-да, “қизил сайёра”га йўл олган экспедициядан олдин унинг ёрдамида юкларни жўнатиш мумкин.

✓ 2013 йили Ер атрофидан “ISON” кометаси учиб ўтди. Бу йил ериклар ушбу кометага жавоб ташрифини амалга оширади: Европа космик агентлигининг “Rosetta” фазовий аппарати Чурюмов-Герасименко кометаси орбитасига чиқиб, “ISON” сатҳига қўнади. Ҳозир бу самовий жисм 16 км/сек. тезликда ҳаракатланмоқда, “Rosetta” уни 800 м/сек. тезликда қўвиб етади. Шу йил ноябрда Philae модули фазовий аппаратдан ажралиб, кометага қўнади. Унинг бортидаги лаборатория комета тупроғидан олинган намуналарни ўрганиб, маълумотларни Ерга жўнатади. Сайёрамиздаги уммонлар ва молекулалар мазкур кометада ҳаёт ниш олиши учун асос қўлади, деган саволга ҳам жавоб изланади. Биз Ой ва Марснинг ўрганиш учун эндиликда имконият туғилди.

✓ 2013 йили россиялик тадқиқотчилар Антарктидадаги “Восток” кўли-

нинг 500 метр чуқурликдаги сўнги ҳавзасига қадам ҳиҳозларини туширишга муваффақ бўлишди. Тўрт километр қалинликдаги арктик музлар остида яширинган ана шу кўлда қуёш нурисиз, юқори босим ва экстремал даражадаги паст ҳарорат, шунингдек, тўрт томондан ихоталанган шарт-шароитда тириклик нишониси борми, агар бўлса у қай тарзда, деган саволларга олимлар ниҳоят бу йил жавоб олиш умидида. Агар мазкур кўл сувида тирик организмлар бўлса, у барча мавжудотларнинг

ўсмир фикран бошқариладиган экзоскелет ёрдамида амалга ошириш мумкин. Бу билан одам аъзоларининг шол бўлиб қолишига қарши кураш борасида замонавий технологияларни қўллаётган халқаро Walk Again

Дунё — кенг...

лойиҳаси ютуқлари намойиш этилади. Бунда экзоскелет одам боши юзаси ёки бевосита бош мианинг ўзига жойлаштириладиган ҳисобловчи электрод орқали узатиладиган

фойдаланувчилар ўз тармоқлари фаоллигига эътиборлироқ бўлмоқдалар. Бундан ташқари, умумжаҳон тармоғининг парчаланиб кетиши бошланиши мумкин. Бир қанча мамлакатларда, жумладан, Бразилия ва Германияда му- тахассислар ўз миллий интернет тармоғини яратиш устида бош қотирмоқда. Қолаверса, шу йилнинг ўзида кўпчилик компьютерни бошига танғиб юриши ҳам мумкин: кенг реклама қилинаётган Google Glass кўзойнаклари сотувга чиқа-

ди. Жарроҳлар бу «ақлли кўзойнак»ларни амалда қўллаб, тиббиётчи талабаларга ўзларининг жарроҳлик амалларини тўғридан-тўғри трансляция қила бошладилар. Қанд ҳасталигидан азият чекувчи беморлар тановул қилаётган таомларининг парчаланишини «кўра оладиган» бўлишди. Бу мослама- ния танқид қилувчилар у шахсий ҳаётга нуқта қўяди, унинг дисп-

лейи эса, ўзаро мулоқотларга эҳтиёж қолдирмайди, шу тариқа бундай ускунанинг пайдо бўлиши бизнинг дунёқарашимизни ҳам ўзгартириб юборади, деб ҳисобламоқдалар.

✓ 1937 йили Hindenburg дирижаб- лида юз берган ёнғин водороддан ёниб қолганида фойдаланишга хо- тима берганди. Бироқ бу ёнғил кимёвий элемент яна ёниб қол- гади. Ҳуанда компанияси ишлаб чиқарадиган Tuscon Fuel Cell русумли ҳар қандай йўлга мўлжалланган машина водород

ди. Жарроҳлар бу «ақлли кўзойнак»ларни амалда қўллаб, тиббиётчи талабаларга ўзларининг жарроҳлик амалларини тўғридан-тўғри трансляция қила бошладилар. Қанд ҳасталигидан азият чекувчи беморлар тановул қилаётган таомларининг парчаланишини «кўра оладиган» бўлишди. Бу мослама- ния танқид қилувчилар у шахсий ҳаётга нуқта қўяди, унинг дисп-

лейи эса, ўзаро мулоқотларга эҳтиёж қолдирмайди, шу тариқа бундай ускунанинг пайдо бўлиши бизнинг дунёқарашимизни ҳам ўзгартириб юборади, деб ҳисобламоқдалар.

✓ Экспертлар баҳосига, кейинги икки йилда Американинг интер- нет-гигантлари ва технология ком- паниялари 35 миллиард доллар миқдорида маблаг йўқотиши мум- кин. Бироқ бу ҳолнинг ижобий жи- хати ҳам йўқ эмас: интернетдан

ёрдамида ҳаракатланади. Ундаги ёниб қолган водородни кисло- род билан қўшиши натижасида кимёвий реакция рўй бериб, электр двигателни ҳаракатлантирадиган энергия ҳосил қилади. Электрока- рлар аккумуляторини қувватланти- ришга бир неча соат вақт керак. Бу машинанинг ёниб қолган эса атиги икки дақиқа қифоя. Бир марта тўлдирилган ёниб қолган 480 километр йўл босиш мумкин.

✓ Шу йилнинг март ойида эълон қилишга тараддуд қўриладиган икклим ўзгариши бўйича Давлатла- раро экспертлар гуруҳининг маъ- рузасида Европа жануби, Яқин Шарқ, АҚШнинг жануби-шарқий штатлари ва Австралия жануби- да қўриладиган қурғоқчиликлар бўйича маълумотлар ўз ифодасини топади. Шимолий кенгликлар — Скандинавия ва Канадада ёнғинлар ва қор ёғиши кучаяди. Бироқ ер кур- расининг бошқа ҳудудларида икклимнинг қандай ўзгаришини ба- шорат қилиш қўриладиган кўра қийинроқ бўлди. Айниқса, Африка ва Осиёдаги икклим ўзгаришлари бўйича экспертлар фикри бир жойдан чиқмаяпти.

Юз беражак икклим ўзгаришлари- га мамлакатлар қандай тайёргарлик қўриши керак? Модомики, аниқ ба- шоратлар ва ҳар бир ҳудуд учун мах- сус тақлифлар қўришининг имкони йўқ экан, икклимнинг ҳар қандай ўзга- ришига боғлиқ бўлиб қолиш нисба- тини қисқартириш зарур бўлади. Ма- салан, қурғоқчиликка ҳам, ёнғин- со- чин мўл-қўлликка ҳам бардошли экинлар ўстириш ва етиштириш та- хрибаси кенг қулоч ёйиши мумкин.

Интернет хабарларидан.

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси ва «Ижод» жамоат фонди уюшма аъзоси **Аҳмад АбЗАМ**нинг вафоти муносабати билан марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор этади.

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси ва «Ижод» жамоат фонди уюшма аъзоси ўроз Хайдарга қизи **Баҳтигул ХАЙДАРОВ**нинг вафоти муносабати билан марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор этади.

“ОЗОДЛИК — БУЮК НЕЪМАТ”

Ўзбекистон Республикаси Адлия вази- рлигининг “Адолат” нашриёти журналист Тўхтамурод Тошевнинг шу номдаги публи- цистик мақолалар тўпламини нашрдан чи- қарди. Китобга муаллифнинг мустақиллик йилларида матбуотимиз саҳифаларида эълон қилинган кўплаб мақолалари жамлан-

Доимий ҳамроҳ

ган бўлиб, уларнинг мавзуи ранг-барангдир. Хусусан, “Мустақиллик майдони — озод- лик тимсоли”, “Ғалла мустақиллиги”, “Нон иймондек азиз”, “Ях- шидан боғ қолади” каби мақолалар ном- ланишиданоқ мавзу қамрови, гап нима ҳақида кетаётганини намоён этса, “Ўзбеки- стонда ишлаб чиқарил- ган” сарлавҳали мақола мамлакатимиз Марказий Осиёда

биринчи бўлиб Халқаро автомобиль транс- порти иттифоқи аъзо бўлиши муносабати билан ёзилган. “Мустақиллик берган имконият” мақоласида эса Ўзбекистоннинг автомобилсозлик мамлакатига айлангани ҳақида сўз боради.

“Мустақиллик ғоят тотли сўз...”, “Орзулар асри”, “Қўли очикнинг йўли очик”, “Кенгаш- ганга кенг дунё” каби мақолаларда муста- қил тараққиёт йилларида амалга оширилган кенг қўламли бунёдкорлик ишлари моҳиятига чуқур назар ташланган.

Тўпламга А.Омонов ва Г.Ортиқхўжаева муҳаррирлик қилган.

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси ва «Ижод» жамоат фонди уюшма аъзоси **Одилжон ОЛИМОВ**нинг вафоти муносабати билан марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор этади.

МУАССИСАЛАР: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАДАНИЯТ ВА СПОРТ ИШЛАРИ ВАЗИРЛИГИ, ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАР УЮШМАСИ

O'zbekiston adabiyoti va san'ati

Манзил: Тошкент — 100083, Матбуотчилар кўчаси, 32
Қабулхона — 233-52-91 Электрон манзил: uzas@mc.uz
Котибият — 233-49-93

Таъкид ва адабиётшунослик бўлими: 233-58-86 Санъат бўлими: 233-56-40
Ижтимоий ҳаёт бўлими: 233-57-42 Назм ва наср бўлими: 233-58-60

Бош муҳаррир Саъдулла ҲАКИМ

Тахриратига келган қўғамлар тахсил этилмайди ва муаллифларга қайтарилмайди. Муаллифлар фикри тахриратига келган назаридан фарқлашиши мумкин.

Масъул котиб — Асрор СУЛАЙМОНОВ
Навбатчи муҳаррир — Санжар ТУРСУНОВ
Саҳифаловчи — Элёр МАХМУДОВ

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонаси.
Босмахона манзили: Буюк Тўроқ кўчаси, 41-уй

Босишга топшириш вақти — 20.00. Босишга топширилди — 22.18

Газета Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигидан 13.06.2007 йил 0283-рақам билан рўйхатга олинган. Адади — 6367 Буюртма Г — 158. Ҳажми — 3 босма табоқ А-2. Нашр кўрсаткичи — 222. Ташкилотлар учун — 223. 1 2 3 5

ЖУМА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ. СОТУВДА НАРХИ ЭРКИН.

ISSN 2161-614X

4 772161 614000